У нумары: **Новая аповесць** · **Літаратурная старонка** · **Злачынствы на Манапалёвай**

Ніва

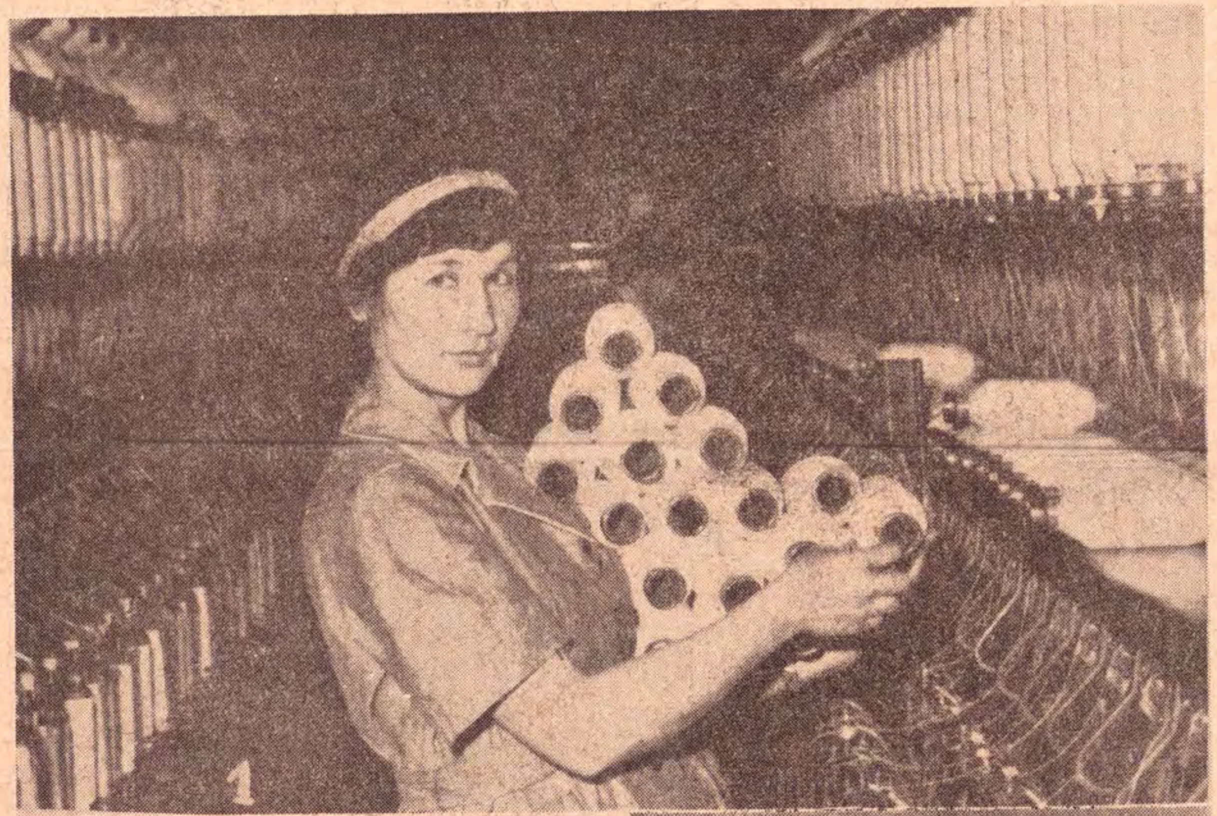
ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 13 (268) | ГОД VII | БЕЛАСТОК 1 КРАСАВІКА 1962 ГОДА | ЦАНА 60 ГР.

НА НОВЫМ ШЛЯХУ

Жанчыны, усе маладыя. Амаль толькі і выключна яны. Мужчын нямнога тут знойдзеш. Іх убачыш толькі з ключамі, пры рамонце машын і іншых працах і атрымліваеш уражанне, што яны тут толькі ў дапамогу жанчынам.

Такая думка ўзнікае, калі пройдзеш па не-

калькіх машынных залах вялікага Беластоцкага баваўнянага прадпрыемства ў Фастах. Камбінат Фасты пабудавана не так даўно, за народнай улады. Намнога ён змяніў аблічча аколіцы, а недалёкая вёска Фасты з цэркаўкай сталася мала прыкметнай на небасхіле. Але яшчэ больш камбінат Фасты змяніў жыццё людзей, якія ў ім сталі працаваць...

Марыя Міхальчук паходзіць з вёскі Локніца, Бельскага павета. У хаце па-рознаму бывала. 4-ом дочкам на 3-гектаровай гаспадарцы бацькі не маглі стварыць добрых умоў жыцця, а тым больш — запэўніць добрую будучыню. 1950 год. Па вярбоўцы Саюза польскай моладзі Марыя разам з сястрой Нінай едзе ў Лодзь і паступае ў гадавую школу прамысловай падрыхтоўкі. Дзяўчаты вучацца і працуюць. Але больш вучацца, сумленна выкарыстоўваюць магчымасці, створаныя народнай уладай, для ўладжання сабе жыцця, аб якім іх мама магла толькі марыць. Пасля заканчэння школы Марыя і Ніна пачалі працаваць у Лодзінскім баваўняным прадпрыемстве імя 1 Мая. У Лодзі Марыя папоўніла пачатковую школу. Ніна засталася тут на пастаяннае жыхарства, а Марыя ў 1958 г. прыехала да працы ў камбінат Фасты.

Па сённяшні дзень Марыя Міхальчук працуе прадзільшчыцай на тонкапрадзільным аддзеле вытворчасці ў Фастах. Вясёлая жыццерадасная, сяброўская. Калі трэба, дапамагае малодшым па працы суседкам. Прымае дзейсны ўдзел у культурным жыцці прадпрыемства. Марыя з'яўляецца даверніцай у сваёй брыгадзе. Як член партыі яна сумленна выконвае ўсе свае абавязкі.

— Марыя Міхальчук — гэта наша ўдарніца. Яна выконвае ў сярэднім ад 115 да 130% нормы, — гаворыць аб ёй майстар Зыгмунт Відулінскі.

— А што вы робіце пасля працы? — пытаем Марыю.

— Апрача «чыстага» адпачынку чытаю кніжкі, друк. Хаджу на фільмы. Яны ў нас часта дэманструюцца ў клубе нашага Дома маладога рабочага, дзе я жыву...

У пакоі, дзе жыве Марыя з трыма іншымі сяброўкамі, чыста і ўтульна. Прыгожыя ложкі,

стол, крэслы і тры шафы. У Доме маладога рабочага (ён змяшчаецца ў цэнтры горада Беластока) ёсць швейная машына для карыстання яго жыхароў. Марыя любіць шыць, але лепшае адзенне купляе ў доме моды. З месячнай зарплаты каля 1800 зл. можна ж крыху заашчадзіць...

Оля Назарук пачала працаваць у Фастах ад верасня 1959 г. Паходзіць з Козлікаў, Беластоцкага павета. Прышла сюды пасля заканчэння 7-класнай школы. Тут працуе таксама яе брат Валодзя (на рамонтна - механічным аддзеле). Олі не зусім лёгка, бо яна працуе і вучыцца. Яна здольная вучаніца і здольная прадзільшчыца

(Працяг на стар. 2)

— Марыя Міхальчук — гэта наша ўдарніца...

Марыя любіць шыць...

... але лепшую вопратку купляе ў доме моды

МЕСЯЦ—ЗЯМЛЯ

Першае касмічнае інтэрв'ю

Савецкай рэдакцыі «Шукальнік» удалося навязаць сувязь з Месяцам. Якім чынам — рэдакцыйная тайна. Аднак мы падслухалі інтэрв'ю, якое праводзіў карэспандэнт рэдакцыі Глеб Галубаў з зямным сатэлітам і хочам яго змест пераказаць нашым чытачам. Вось як больш менш прабягала гутарка:

— Добры дзень, дарагі Месяц! Мне даручана пагутарыць з вамі, і я рады выканаць заданне рэдакцыі. Усяго некалькі пытанняў, не маеце нічога супроць?

— Хоць тысячу. Вы не ўяўляеце, як сумна ў поўным маўчанні мільёны год круціцца навокал Зямлі і нават словам з ёй не перакінуцца.

— Дык карыстайце з аказіі. Ваша слова?

— Перад усім хачу падзякаваць за фотакартачку.

— Скажыце, а вам не шкада, што апошняя ваша тайна раскрыта?

— Вось як! Вы лічыце, што гэта апошняя мая тайна?

— Дык...

— Так, так, я ведаю, што некаторыя вашы вучоныя гавораць, быццам мая паверхня ім цяпер вядома лепш, чым паверхня ўласнай планеты. Разумела, з боку відней. Але справа не толькі ў маім вонкавым выглядзе. А адкуль я ўзяўся, вы ведаеце? Лічыце, што я вечна быў лысым дзедам!

— Што вы! Вы так бадзёра выглядаеце, што Зямля ў параўнанні з вамі — [illegible]уль.

— Пра гэта ў вас няма згоды. Адны лічаць мяне сынам Зямлі, які некалі пакінуў родную маці. Іншыя кажуць, што я нявольнік Зямлі, якога яна прыцягнула да сябе. Трэція даказваюць, што я стварыўся з газапылавага воблака.

— За кім жа праўда?

— Не ведаю. Хто ж помніць абставіны свайго нараджэння? Гэта давядзецца высветліць вам, дарагія зямляне. Ды і з вонкавым маім выглядам таксама не ўсё ясна. Адкуль узялася гэта воспа на маім твары, што ў кожнай з воспінак можна свабодна размясціць некаторыя еўрапейскія дзяржавы?

— А як па-вашаму?

— Разбярыцеся самі. Магу толькі сказаць, што гэта прынясе вам вялікую карысць. Вывучэнне маёй біяграфіі паможа вам лепш разабрацца і ў зямных справах.

— Гэта якім жа чынам?

— Ці ж вы не чулі, што некаторыя геолагі называюць мяне наглядным дапаможнікам? Матэрыя-та нябесных цел адна!

— Я чуў, што вучоныя мяркуюць, быццам на некаторых участках вашай паверхні ёсць аграмадныя выхады чыстай серы?

— За апошнія гады на мяне, здаецца, перастаюць глядзець як на голы і мёртвы шар, афарбаваны нейкім манатонным шэрым колерам. Гэта мяне цешыць. Такім змрочным я ніколі не быў, і вашы каляровыя фатаграфіі маёй паверхні, здаецца, нарэшце, адкрылі вам вочы на мой сапраўдны твар.

(Працяг на стар. 6)

«БЭТЭСКА» — САМАДЗЕЙНІКАМ

Кубак „Нівы"

атрымаў выдатную падтрымку

Як нас паінфармаваў дырэктар «Бэтэскі», Пятро Ластаўка, на апошнім пасяджэнні Праўлення было пастаноўлена прыйсці з дапамогай мастацкаму руху на Беласточчыне. З гэтай мэтай уцверджана тры прэміі для ўдзельнікаў турніру на кубак «Нівы» (I месца — 10 000 зл., II — 8 000 зл., III — 5 000 зл.), пастаноўлена найлепшыя калектывы абяспечыць платнымі інструктарамі, а самаму здольнаму самадзейніку ўстанавіць стыпендыю для вучобы ў адпаведных мастацкіх навучальных установах. (Не выключаецца вучоба заграніцай).

Брава, «Бэтэска»! Самадзейнікі, на старт! (рл)

„Праблескі здаровага розуму?"

Я нядаўна прачытаў дасканала напісаны фельетон Джона Кросбы, змешчаны на старонках «Нью-Йорк Геральд трыбюн» 20 сакавіка г. г.

Разыходзіцца тут аб шалеючы ў Злучаных Штатах антыкамунізм. Дык вось словы аўтара: «Несумненна антыкамунізм згуртаваў пад сваімі падранымі сцягамі найпрыгажэйшую калекцыю зладзеяў, ашуканцаў, ілгуноў, разбэшчаных элементаў і ідыётаў... Чым больш ядавітым стаецца антыкамунізм, тым уважней трэба ахоўваць партфель і здаровы розум».

Фельетон Кросбы па дзвюм прычынам прымусіў мяне задумацца: па-першае таму, што з'яўляецца ён вельмі карысным выключэннем у сённяшнім амерыканскім друку і па-другое — яго можна лічыць быццам бы апошнім званком у поўным істэрыі на пункце антыкамунізма заходнім свеце. Кросбы асцерагае перад антыкамунізмам як адзінай ідэалогіяй, якую прадстаўляюць сёння ЗША. І не памыляецца. У гады, напрыклад, Фарэсталя антыкамунізм быў яшчэ толькі інструмантам палітычных спекуляцый параўнальна нешматлікіх адзінак і грамадскіх груп, сёння стаецца ж дактрынай найвышэйшых улад, дактрынай, якую навязваюць масам.

Нельга тады здзіўляцца, што таксама і замежная палітыка краіны абапіраецца на галоўнай аснове, імя якой — антыкамунізм. Такія пытанні як усеагульнае і поўнае раззбраенне ці нават забарона ядзерных выпрабаванняў лічаць Злучаныя Штаты не як неадкладныя справы, патрабуючыя вырашэння, але як уступкі ў карысць камунізма.

— Лепш давесці чалавецтва да згубы, чым паразумецца з камунізмам па пытанню мірнага суіснавання — вось погляды значнай колькасці палітыкаў міністэрства замежных спраў. Проста не хочацца верыць, да якіх абсурдаў можа давесці фанатызм.

Лепшыя ўжо фанатыкі накшталт Фарэсталя, якім сняцца савецкія танкі на вуліцах Нью-Йорка, і якія са страху выскакваюць з XVI паверха небаскробаў. Такія прыносяць толькі смерць сабе, а сённяшнія амерыканскія палітыкі могуць падрыхтаваць магілы для мільёнаў.

Падабаецца мне фельетон Кросбы, таму што выяўляе і кляймуе розныя формы фанатызму. Піша ён, напрыклад, аб Генеральнай радзе прэзбітэрыяльнага Касцёла ў ЗША, якая прапануе звыш тром мільёнам сваіх членаў «каб вялі барацьбу супроць камунізма бадай што шляхам пашырання любві да бліжняга, чым нянавісці да яго». Сапраўды, ані Кросбы, ані здарова думаючы чалавек мусіць не патрапіць высвятліць, якім чынам можна любіць і адначасова змагацца з бліжнім. Хіба што паводле прэзбітэрыянскай дактрыны камуніст не з'яўляецца бліжнім?

Адным словам смешнымі былі б гэтыя разважанні, калі б не факт, што ў ЗША вядуць яны да трагічных праяў, да няспыннага ўзросту фашызму.

Які ж выхад бачыць тады Кросбы?

Прапануе ён амерыканскім палітыкам і дзеячам падарожнічаць па розных краінах; прапануе культурны абмен як форму збліжэння народаў. Мы б сказалі, што гэта зусім добрыя праекты. Аднак апрача турыстыкі неабходная тут лепшая воля амерыканскіх палітыкаў. Што ж, калі гэтыя палітыкі плывуць на хвалі крайняга антыкамунізма, якая іх нясе. Куды? — такога запытання Кросбы сабе не паставіў.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

Канферэнцыя БГКТ у Гайнаўцы

10 сакавіка 1962 года адбылася ў Гайнаўцы канферэнцыя членаў праўленняў гурткоў БГКТ. На канферэнцыі прысутнічала 34 прадстаўніка гурткоў, члены праўлення аддзела БГКТ у Гайнаўцы, прадстаўнікі мясцовых улад і сакратар ГП.

Канферэнцыю адкрыў старшыня праўлення аддзела тав. Васіль Дзун. З цікавасцю прысутныя выслухалі даклад інструктара ГП тав. Веры Юшчук аб працы гурткоў БГКТ на Гайнаўшчыне.

У спрэчках па дакладу выступіла 16 асоб. Міхась Врублеўскі з гуртка Горнае гаварыў, што ў яго вёсцы гурток БГКТ сарганізаваўся ў 1959 годзе. Але працаваў ён слаба, і аб яго існаванні амаль ніхто не ведаў. У канцы мінулага года гурток наведала інструктар Вера Юшчук, якая запрапанавала правесці курс варэння і пячэння. Дзякуй яго добрай працы вакол гуртка нашага Таварыства пачала аб'ядноўвацца моладзь і старэйшыя жыхары. Зараз ён налічвае 34 члены. Пачынаем пашыраць іншую працу, як: падпіску газет, у тым ліку «Нівы», хочам арганізаваць экскурсію. З такога пачатку працы гуртка насельніцтва і яго члены задаволены.

Гурток БГКТ у Старым Ляўкове, які налічвае 18 асоб, цесна супрацоўнічае са школаю. Пад кіраўніцтвам кір. школы Янкі Шялушэцкага актыўна працуе тут мастацкі гурток. У г.г. ён падрыхтаваў інсцэнізацыю балады А. Міцкевіча «Лілія», з якою выступілі ў Луцэ і Баршчэве. Разам з вучнямі мясцовай школы гурток правёў вечарыну ў гонар XX гадавіны ППР. Члены гуртка дапамаглі арганізаваць у вёсцы курс кроію і шыцця, які правяла М. Карпей.

Прадстаўнік моладзі з Тарнопаля гаварыў, што ў яго вёсцы праводзіцца вялікая культурна - асветная праца, у якой ахвотна дапамагае кіраўнік школы Мікалай Клімюк. Але няма тут гуртка БГКТ і відавочна таму вёскай гэтай Гайнаўскі аддзел не цікавіцца. «Хочам мець гурток і арганізацыйную дапамогу», — гаварыў. Прасіў інструктара, каб прыехала да Тарнопаля ў бліжэйшыя дні, дзеля арганізавання гуртка.

Старшыня гуртка БГКТ з Семяноўкі, Ніна Аліхвер у сваім выступленні падкрэсліла, што іх гурток год таму быў вельмі актыўны. Але пасля адыходу старшыні Ніны Бура ён стаў працаваць слаба. З гуртком не хоча супрацоўнічаць і не хоча яму памагаць кіраўнік школы Э. Бай. Моладзь гэта адчувае, перажывае і таму не можа самастойна пачаць працы.

Прадстаўнік гуртка БГКТ з Арэшкава гаварыў, што гурток у яго вёсцы пасля адыходу папярэдняй светліцовай пачаў працаваць слабей. Новая светліцовая не ўмее выкарыстаць ініцыятывы моладзі. Апрача танцаў у прыгожым будынку святліцы зараз нічога больш не праводзіцца.

Старшыня аддзела БГКТ у Гайнаўцы тав. Васіль Дзун падзяліўся ўспамінамі аб арганізаванні першых гурткоў Таварыства. Сходы праводзіліся з насельніцтвам вёсак. Першыя члены не арганізавалі гурткоў, а працавалі самастойна: адны пашыралі падпіску «Нівы», іншыя ініцыявалі мастацкі рух, або грамадскія чыны і г.д. Толькі пасля II канферэнцыі БГКТ у Гайнаўцы (1959 г.) сталі арганізоўвацца гурткі. Члены гурткоў хацелі працаваць, але не ведалі з чаго пачаць працу. Праўленне аддзела не змагло аказаць ім у пару арганізацыйнай дапамогі. Больш сістэматычная абслуга гурткоў БГКТ пачалася ў 1961 годзе. Для прыкладу два апошнія месяцы бягучага года: штатныя працаўнікі

(Праця́г на стар. 7)

НА НОВЫМ ШЛЯХУ

(Праця́г са стар. 1).

Зараз Оля ў 3-м класе тэкстыльнага тэхнікум для працуючых. Чатыры дні ў тыдні адбываюцца заняткі.

— Часам трэба адмовіцца нават ад кіно, але што ж, мне хочацца вучыцца, — гаворыць Оля Назарук.

Навука чалавеку дапамагае, стварае яму лепшыя перспектывы на будучыню, і Оля пойдзе па гэтай дарозе. Жадаем поспехаў...

Надзя Вілюк працуе ў Фастах толькі другі год. Паходзіць з Палічнай, Гайнаўскага павета. Адна з малодшых прадзільшчыц і вучаніц тэкстыльнага тэхнікума. Зараз яна вучыцца ў І-ым класе. Але сумленна працаваць і таксама вучыцца пакуль што пад сілу дзяўчыне...

— Складаная задача, то яна складаная, але ж машыны таксама скампліканыя, — мяркуе Надзя Вілюк.

* ✲ *

Яны — адны з многіх. Так, бо ў Фастах працуе сотні дзяўчат з вёсак Беласточчыны. А не толькі ж адны Фасты... Амаль няма вёскі ў ваяводстве, з якой дзяўчаты не працавалі б у Беластоцкіх тэкстыльных прадпрыемствах. Адны працуюць і вучацца, другія толькі працуюць. Перад усімі імі адкрыты шлях новага жыцця, менш турботнага, сабе і бацькам яны не з'яўляюцца «дамовым» цяжарам, як гэта калісь было.

М. Кураш
фота — Т. Чачкоўскі

— Павінна атрымацца ўсё добра, — думае Оля Назарук.

БЕЛАСТОЦКАЯ ХРОНІКА

20 сакавіка ў Беластоку адбылося пленарнае пасяджэнне Ваяводскага камітэта Фронта адзінства народа, прысвечанае абмеркаванню дзейнасці камітэтаў ФАН за мінулы год. Шырэй напішам у спецыяльнай публікацыі.

✲

24 сакавіка ў Міхалоўскім агульнаадукацыйным ліцэі адбылася сустрэча настаўнікаў і вучняў школы з членамі літаратурнага аб'яднання пры ГП БГКТ. Нашы паэты выступілі з новымі вершамі. Сустрэча была цікавай, і літаб'яднаўцам вельмі спадабалася.

✲

25 сакавіка ў памяшканні ГП БГКТ адбыўся семінар Літаратурнага аб'яднання. З дакладам аб літаратурным майстэрстве выступіў старшыня Аб'яднання Алесь Барскі. Потым адбылася дыскусія. Удзельнікі семінара абмеркавалі таксама новыя творы членаў Аб'яднання.

Вечарам адбылася сустрэча нашых маладых паэтаў з актывістамі гарадскога аддзела БГКТ.

✲

25 сакавіка ў Шчэціне закончыўся чэмпіянат Польшчы па боксу сярод юніёраў. Вялікіх дасягненняў дабіліся ў ім беластоцкія баксёры. Упершыню ў гісторыі беластоцкага бокса двое беластачан сталі чэмпіёнамі краіны: у паяровай вазе — Галонзка (Ягелёнія) і ў паўцяжкай — Валюк (Гвардыя). Галонзка прызнаны быў таксама найлепшым тэхнікам чэмпіяната. У камандным першынстве Беласток заняў другое месца.

Юрый Дольд-Міхайлік

БАРОН фон ГОЛЬДАРЫНГ

ПЕРАКЛАЎ Хведар Асіпчук

Званок быў настойлівы і доўгі.

У іншы час начальнік аддзела І—Ц, оберст Бертгольд, напэўна схапіўся б з дывана, на якім ляжаў і кінуўся б да тэлефону. А гэтым разам ён нават не зварухнуўся. Бертгольд ляжаў з заплюшчанымі вачыма, і можна было падумаць, што ён спіць.

Сёння ноччу ён размаўляў па тэлефону з Гімлерам. Размова была для яго неспадзяванай, але прыемнай. Пасля такой размовы Бертгольд мог дазволіць сабе паляжаць у адзіноце са сваімі думкамі! Яго дзейнасць у гэтай лясістай — і таму асабліва небяспечнай для арміі фюрэра — Беларусі вярхоўнае камандванне ацэньвае вельмі высока, і Гімлер зусім недвузначна сказаў, што яму, Бертгольду, рыхтуюць новае, шырэйшае поле дзейнасці.

Тэлефонны званок спыніў гэтыя прыемныя думкі. «Хто ж гэта так рана?» падумаў Бертгольд, і ў той жа момант пачуў ціхі стукат у дзверы кабінета.

— Уваходзьце! — кінуў оберст.

— Са штаба дванаццатай дывізіі вам званяць ужо трэці раз, — ціха сказаў ад'ютант оберста гаўптман Кокенмюлер.

— Што сталася?

— Учора да нас перабег рускі афіцэр. Ён дамагаецца, каб яго накіравалі непасрэдна да вас, гер оберст!

— Да мяне?

1

— Так! Ён назваў не толькі ваш чын і прозвішча, але нават імя.

— Што-о? — здзівіўся Бертгольд.

— Сапраўды, дзіўна! — згадзіўся Кокенмюлер. — Адкуль рускі афіцэр мог ведаць ваша прозвішча?..

— Перадайце, хай перабежчыка прывязуць сюды.

Неўзабаве перад оберстам стаяў сярэдняга ўзросту дзяцюк, год дваццаць два, у форме лейтэнанта Савецкай Арміі.

— Добры дзень, гер оберст, — прывітаўся чыстай нямецкай мовай дзяцюк і стукнуў абцасамі.

— Добры дзень, гер Камароў! — нарэшце адказаў оберст. — Адкуль вы ведаеце мяне?

Перабежчык зрабіў крок наперад і сказаў:

— Дазвольце мне сесці.

— Калі ласка! — Бертгольд паказаў на крэсла, якое стаяла пасярэдзіне кабінета. Сеўшы, дзяцюк зняў боты, адкруціў абцас і выняў з яго маленькае металічнае пудэлачка, з якога, у сваю чаргу, дастаў нейкія паперкі.

— Чытайце, — сказаў перабежчык.

Кінуўшы вокам на змест першай пісулькі, оберст ускрыкнуў:

— Што такое?

— Так точна! — ледзь прыкметна ўсміхнуўся перабежчык. — Маю гонар адрэкамендавацца, гер

(Праця́г на стар. 4.)

2

Літаратурная старонка

Трыбуна літаратурнага аб'яднання № 40

I УЗНАГАРОДА ЛІТАРАТУРНАГА КОНКУРСУ ГП БІКТ

Алесь БАРСКІ

Мікола

(УРЫЎКІ)

андруе Мікола, мо' месяц, мо' болей,
У пошуках хлеба, у пошуках долі.
Ішоў ён пад борам вясёлым і звонным,
Ішоў адзінокі, галодны, бяздомны,
Ішоў пад пушчаным развеяным шумам,
Ішоў поўны смутку і горычных думак.
І рантам на горцы ў заходзячым сонцы
Падняўся і бліснуў халодным чырвонцам
Замак грамадны — высокія вежы,
Вышэй найвышэйшых дубоў Белавежы.
Затрымаўся хлопчык, застыў у здзіўленні,
Царква, не царква. Можа стаць на калені?
Мо' абысці яго лукам — абходам,
Мо' там прытаілася злая прыгода?
Ды гора ніколі бяды не баіцца,
Змогуць заўсёды з сабой згаварыцца,
Не страшны пажары галодным ды голым,
Таму і пакрочыў у замак Мікола.
Падняўся Мікола на беленькі ганак
І тут нечакана наткнуўся на пана.
Глядзіць і маўчыць, затрымаліся словы.
Ні знакаў пашаны, ні гутаркі — мовы.
— Скінь шапку, халопе, ды стань за парогам
Тады і звяртайся да пана ды Бога.
Кажы, чаго хочаш, малы валацуга,
Такіх найчасцей сустракаю я пугай.
Сказаў тут Мікола, чаго ён шукае,
Сказаў, што вандруе галодны па краю,
Сказаў, што гатоў працаваць так як трэба
За самы начлег і кавалачак хлеба.
— Астанься, пакіну для спробы і годзе,
Каровы па лузе напасвіш ты штодзень.

Астаўся Мікола, гаруе, працуе,
Нярэдка цівун яму плечы лупцуе.
Упарта, заціснуўшы зубы ад злосці,
Працуе хлапец на паноў егамосцяў.

* ✻ *

І раз цэлы замак напоўніўся смехам,
Бо князь - ваевода у госці прыехаў.
Пакоі набраклі і спевам і крыкам,
Дзень цэлы і ноччу іграла музыка.
Паны балявалі мо' тыдзень, мо' болей,
Гулялі, пілі і спявалі у волю.
Нарэшце у князя паўстала жаданне —
Схацелася пану пачаць паляванне.
Сядлалі найлепшыя панскія коні,
Сабралі сялян да ляснае пагоні
І ў поўным рыштунку з гатоваю зброяй
Паехалі ў лес, што сінеў за гарою.
І тут для Міколы зусім нечакана
Клікнулі яго да гасціўшага пана.
І князь адазваўся з абліччам суровым:
— Ці праўда, што ты разгінаеш падковы?
Ці праўда, што сільны на толькі, халопе?
Прызнацца, не бачыў такіх я ў Еўропе.
Мікола сказаў князю цвёрда і смела:
— Падкову зламлю, калі прыдзе да дзела.
— Ну добра, дык разам са мною ты станеш
І будзеш стаяць ты у час палявання.

* ✻ *

Па лесе пайшла чарада наганятых.
Крычалі і білі у бубны заўзята,
Ад крокаў паходных, ад гэткай навалы
І сосны, і ёлкі, і пушча стагнала.
Мікола паслушны быў выбару князя,
Засеў ля ступеняў зялёнага вяза.
Зірнуў ён навокал і тут жа угледзеў,
Як проста з гушчару імчацца мядзведзі,
Два бурых мядзведзі з уздыбленай шэрсцю
Гатовы да бойкі, гатовы да смерці.
І рантам адзін павярнуў у сасоннік,
Нырнуў палымяны і знік у бяздонні
Галінак хваёвых, густых і духмяных.
А другі нацэліўся проста у пана.
Князь з тварам напоўненым жахам трывогі
Глядзеў на Міколу, шукаў дапамогі.
— Страляй жа! — Мікола крычаў яму ў вуха.
Хоць раз мужыка ў жыцці пан паслухаў.
І куля, са стрэльбы прарваўшыся цеснай,
Запела ў лесе трывожную песню,
Запела мядзведзю ля самага вуха
І знікла ў пушчы галоднаю мухай.
Мядзведзь прыпадняўся на заднія ногі
І рушыў спакойна без знаку трывогі.
Магло выдавацца, што йдзе на спатканне
З самым прыязным і добрым жаданнем.
Князь ведаў, не зможа ён сілы мядзвежай.
Пракляў паляванне у лясах Белавежы,
Успеў развітацца і з жонкай і з сынам,
Хоць цэласць здарэння трывала хвіліну.
Мядзведзь, падышоўшы, зграбнуў князя жменяй,
І князь паслухмяна упаў на калені,
Згубіў князь надзею і страціў ён веру.
А у момакце гэтым Міколы сякера
Прабегла маланкай з высока да нізу
І джалам сталёвым застрэла ў мызе.

Мядзведзь акрунуўся, як быццам бы п'яны,
І мёртвы зваліўся ля самага пана.
Сышліся паны, падаспелі сяляне,
Паслухалі князя, ці мае дыханне,
Ды пырснулі князю вадою у вочы.
І ён зноў вярнуўся з нябыту і ночы,
Устаў непрытомна, усіх ён агледзеў,
З разваленым лобам забачыў мядзведзя,
Прыпомніў прыгоду, пазбыўся трывогі
Ды кажа:
— Я ўдзячны сягоння не Богу,
Не вострасці кулі, не цэльнасці зброі,
А толькі адвазе і сіле героя.
Хлопец вясковы, панове, паверце,
Вырваў мяне сёння з поціскаў смерці.
У ім аб'яднаны і смеласць, і вопыт,
Такіх не сустрэнеце ў сэрцы Еўропы.
Князь да Міколы прыязна падходзіць
Ды кажа: — Да смерці з табою я ў згодзе.
Цябе я акрыю багаццем і славай,
Жаданні тваё ёсць законам і правам.
Кажы тут адкрыта, чаго ты жадаеш,
І я прысягаю — усё атрымаеш.
Мікола узрушаны з тварам суровым
Спытаўся: — Ці стрымаеш, княжа, ты слова?
Пан кажа: Клянуся я гонарам маці,
Што споўню, як не — хай я стану пракляццем.
Калі б не датрымаў прысягі свяшчэннай,
Хай будзе праклятым маё пакаленне.
— Дык добра, — Мікола звярнуўся да пана. —
Хачу, каб ты волю даў сёння сялянам,
Каб кожны зямлю атрымаў назаўсёды,
Каб наша краіна пазнала свабоду!
Князь глянуў Міколу у вочы са злосцю
І выцадзіў словы: — Здурэў, егамосцю.
Дам волю усім у краіне сялянам,
Тады жа і пан перастане быць панам.
Не, братка, раскошы такой не ўжычу,
Каб панства зраўнялася з хамствам мужычым.
Хочаш падзякі? Даю ўзнагароду.
Хочаш быць вольным? Пушчу на свабоду.
Хочаш мець грошы? Дам многа дукатаў.
Хочаш каханне? Мець будзеш дзяўчаты.
Мікола з узнятай рукою ў адказе
Цвёрда сказаў, падышоўшы да князя:
Не буду я вольны у нявольнай краіне,
Не буду багаты у беднай краіне,
Не буду шчаслівы у няшчаснай краіне,
Не буду вясёлы у сумнай краіне.
Я прагну народу свабоды, багацця,
Як ты не дасі, дык кідаю пракляцце.
Паны закрычалі:
— Вяжыце бандыта! —
І рынулі злоснаю кучаю збітай,
Раптоўна падбеглі кругом, наляцелі,
Схапілі Міколу, звязаць захацелі.
Відаць, быў на гэта Мікола гатовы,
Забылі паны, што ламаў ён падковы.
Узняўся над панствам, як бура, Мікола,
Узняўся, як вецер, узняўся, як волат.
Ляглі паны ад магутных удараў,
Віліся пад вязам, крывавілі твары.
— Страляйце панове, — князь блізкі быў плачу,
Мікола кабылу яго акірачыў.
Грымнулі стрэлы над полем зялёным.
Запозна — Мікола імчаў як шалёны.
На дзве сотні крокаў патраціў адбіцца,
Нырнуў у сасоннік і знік бліскавіцай.
Князь крыкнуў: — Прайгралі мы бітву з халопам
Устыд перад цэлай культурнай Еўропай.

* ✻ *

І вось такім чынам зусім нечакана
Стаўся Мікола цяпер партызанам.
Дарог абышоў у жыцці сваім многа
Ды ўрэшце ўзышоў на змагання дарогу.
Ды ведаў ён добра, што сам не дасць рады.
З панам змагацца на смерць не на жарты
Патрапіць выключна грамада упартых.
Хлопцаў здаровых, хлопцаў рашучых.
Хлопцаў, якія адчулі балюча
На душах уласных вяроўкі няволі,
Хлопцаў, гатовых змагацца за волю.
І ціха — ціхутка у цёмныя ночы,
Калі нават псы за прахожым не сочаць,
Калі сон калыша і птушку і звера,
Калі засынае пад соснамі верас,
Мікола вандруе па вёсках да рання,
Мікола гатовіць людзей да паўстання.

* ✻ *

І ўрэшце прышоў верасьнёвы той вечар,
Што сыпаў дрыжачыя зоркі на плечы.
Вышаў Мікола да цэлай дружыны
Ды кажа: — Нас кліча сягоння краіна,
Сягоння мы пойдзем ваеннай дарогай.
Жадаю і вам і сабе перамогі.
Чакае нас смерць, або слава сягоння.
У гэтую ноч бярэм лёс у далоні.
Сягоння паходню свабоды узнімем
І волі агонь панясем па айчыне.
Сягоння наступіць чын здаўна чаканы,
Сягоння вайною ідзем супроць пана.
Пайшлі яны пушчай, пайшлі цераз межы,
Ім песню спявалі лясы Белавежы.
Іх сэрцы гарэлі ад крыўды - няволі,
Іх сэрцы ішлі у змаганне за волю.
Была абарона ў палацы магнацкім,
Ды хлопцы Міколы прабіліся хвацка,
Звязалі ахову, усіх прыганятых,
Знайшлі у пакоях таксама магната.
— Паліце палац! — загадаў тут Мікола.
І белы агеньчык патокам вясёлым
Пабег цераз ганак, пабег у пакоі,
І прыснулі іскры вясёлкавым роем.
— Ратунку! — пан крыкнуў. — Не дайце растраце
Там футры, там грошы, карціны, багацце.
І вырваўся з рук ён раз'юшаным зверам
Ды кінуўся проста ў гарачыя дзверы.
І больш не вярнуўся, знайшоў там магілу
Столь палымяная пана прыкрыла.
А зарыва біла у неба высока,
Сялянства будзіла ў вёсках далёкіх
І полымя вецер шырока развеяў,
Радзілася ў душах сялянскіх надзея:
Аб волі, аб долі, так доўга чаканых,
Аб быце свабодным без лютага пана.
Сяляне сціскалі Міколу далоню,
Дружына сядала на панскія коні.
Мікола пад'ехаў канём да сялянаў
Ды кажа: — Браты, мы пакончылі з панам.
Даволі зазналі мы гора і мукі,
Сягоння даем мы вам волю у рукі.
Бярыце багацце, дзяліце загоны,
Бярыце свабоду без слёз і прыгону.
— Урррaa! — расплылося маланкай па гонях.
Мікола звярнуўся да хлопцаў на конях:
— Да новых палацаў! Да новых пажараў!
У імя свабоды, дружына, наперад!!!

Лодзь—Варшава, 1.XII. — 12.XII.1961 г.

В. САВА

НЕПАТРЭБНЫ

— Ну і даў я ім бобу! Іш ты — гуртка ім захацелася. Зловяць у гурток — як быка ў калгас зацягнуць. Нават не агледзішся! Але не на такога трапілі, — так разважаў Станіслаў, вяртаючыся з грамадскага сходу, на якім разважалася справа сарганізавання ў вёсцы сельгасгуртка.

На сходзе ён абярнуў усё ў жарт і смех. І хаця сяляне сур'ёзна гэтага не бралі, усё ж тыя, якія хісталіся, не падпісалі дэкларацыі, і ў гурток запісалася толькі некалькі чалавек.

Павярнуўшы ў поле, ён любаваўся свежа абуджанымі вясной азімінамі.

— Маё збожжа, — з гордасцю сказаў ён, хоць нікога пры ім не было. І мімаволі яму прыпомніліся часы перад вайной. На загоне — няцэлы гектар — ён мучыўся з жонкай і чацвёра дробнымі дзяцьмі. Зарабіць не было дзе, і па гэтаму хлеб быў госцем у хаце. У час парцэляцыі маёнткаў пасля вайны яму прызналі 4,5 га. Хлеба цяпер хапала, але жылося нялёгка. Станіслаў меў адну худую каровіну. Запушчаная, дрэнна абробленая зямля давала слабы ўраджай. Гною толькі на загон бульбы ды варыва. Забіты нястачаю, няграматны ён нават слухаць не хацеў пра новыя метады апрацоўкі і не ўмеў жыць інакш, як вучылі яго бацькі, а цяпер вучыла 104-гадовая цёшча. Завідаваў суседзям, якія, маючы зямлі столькі ж, або і менш, жылі значна лепей.

— Багатаму чорт дзеці калыша, — думаў ён, гледзячы на загон суседа, на якім засевы былі гусцейшыя і цёмназялёным колерам розніліся ад жаўтаватай руні Станіслава.

— Мусіць на каго Бог, на таго і людзі, — падумаў ён, хаця людзі нічога яму дрэннага не зрабілі. Нават зборшчык падаткаў, агледзеўшы яго маёмасць і махнуўшы рукой, адышоў, хаця падатку ён не заплаціў пачынаючы ад вайны ні залатоўкі.

Прашло некалькі дзён. Вечарам, вярнуўшыся з поля, ён убачыў, што жонка і цёшча падэнэрваваныя.

— Што гэта з вамі, — занепакоіўся Станіслаў.

— Сын солтыса быў, гаварыў, што заўтра кароў шчапіць будуць, — паясніла жонка.

— Ну дык і што? — не зразумеўшы прычыны падэнэрвавання, спытаў Станіслаў.

— І дурны ж ты, не ведаеш, што шчапенне — гэта толькі для вока, а ў сапраўднасці глядзяць, дзе якая штука на мяса добрая.

— Забяруць кароўку, — закныхкала цёшча. — Як мы жыць будзем.

— Ну, так адразу і забяруць, — не паддаваўся Станіслаў.

— А ты не чуў, што ў Антона Зарэчнага забра-

(Працяг на стар. 4)

Абвінавачаныя: злева І. Сабалеўская, Я. Падгурская Э. Сабалеўскі (стаіць).

Дрэнная слава ішла аб Яўгеніі Падгурскай у поадпрыемстве гарадскога транспарту (МПК). Запускала яна свае абавязкі, любіла выпіць, разгульвала з мужчынамі. Звярталі ёй увагу старэйшыя жанчыны. Ім не падабалася тое, што яна здраджвала свайго мужа, з якім нажыла трое дзяцей. Але гэтыя ўвагі не рабілі на яе ніякага ўражання.

Калі сталі да мужа даходзіць весткі аб ненармальных паводзінах жонкі, ён з гора ўсё часцей і часцей выпіваў. А пасля некалькіх сварак выгнаў жонку з хаты. Яна стала жыць у сваёй роднай маці. Забрала туды і дзеці. І вось гэта было найцяжэйшай, найбольш балючай справай для Станіслава Падгурскага. Любіў ён дзяцей.

— Як жа жыць без іх. Яся мая (сярэдняе дзевяцігадовае дзіця) такая мілая, такая... і на гэты ўспамін ціснуліся яму на вочы слёзы. Ён хадзіў наведаць дзяцей, запрашаў іх дамоў. Калі ён ведаў, што дзеці напэўна прыдуць да яго, дык ужо дзень наперад купляў смачную ежу, рыхтаваўся да іх спаткання.

— Гэта найлепшыя мае госці. Я для іх на ўсё быў бы здольны, — гаварыў.

Вось гэта любоў да дзяцей заставіла Станіслава Падгурскага звярнуцца да жонкі з просьбай, каб вярнулася дамоў, калі перастане ўтрымоўваць сувязі з іншымі мужчынамі. Жонка згадзілася на яго прапановы, абяцала жыць як належыць. Але, на жаль, словы разыходзіліся з паступкамі. Яна і далей не дбала пра дзяцей, «круціла» з каханкамі.

Станіслаў Падгурскі, бачачы, што яго жонцы ўжо нічога не паможа, настойліва стаў гаварыць аб разводзе.

— Жыць нам разам нельга. Выбірайся ты адсюль!

І жонка згадзілася выбрацца. Але выбрацца яна мела толькі тады, калі атрымае грошы за проданае пасля смерці сваёй маці памяшканне. Станіслаў Падгурскі згадзіўся.

І вось 29 кастрычніка 1961 года жонка атрымала за памяшканне 4 тысячы злотых. Прыйшоўшы дамоў, паставіла на стол паўлітра і запрасіла мужа. Праз нейкі час прыехала яе сяброўка Сабалеўская са сваім мужам. Пілі на кухні. Выпіўка зацягнула-

Непатрэбны

(Працяг са стар. 3)

лі, — не сунімалася жонка.

Не гэта ён памятаў. Прызналі хворай на сухоты і забралі. А ці сапраўды была хворая, хто ж яе ведае, лепш выглядала чым наша. Праўда, заплацілі добра, але ці заплоцяць мне? Мо' нядоімкі ў падатках прыпомняць, і бывай здароў. Ні кароўкі, ні грошы.

Не, недачаканне іх, не возьмуць, — рашуча заключыў ён.

Назаўтра раненька жонка павяла карову ў лес, а Станіслаў пайшоў у вёску.

Перад поўднем прыехалі ветэрынары шчапіць кароў. Дом Станіслава стаяў на канцы вёскі, і таму да яго заехалі найперш. Не знайшоўшы каровы і не дабіўшыся нічога ад старой бабулі, яны паехалі ў вёску.

Лічачы, што ўжо ліха мінула, апоўдні жонка прывяла карову, каб яе выдаіць. А тым часам як на злосць, ветэрынары, закончыўшы шчапіць кароў у вёсцы, заехалі яшчэ раз да Станіслава.

— Дзе карова? — спытаў ветэрынар.

— Я вам зараз пакажу карову! — адказаў злосна Станіслаў, хапаючы ў рукі кол.

— Біцца хочаш? — сказаў шафёр, высоўваючыся наперад.

Станіслаў паглядзеў на амаль два разы вышэйшага мужчыну і спыніўся. Кінуўшы кол, ён пабег у гумно.

«Мо' адумаўся і пабег па карову» — думалі ветэрынары. Але за хвіліну ён паявіўся ўзброены ў вілы, і разам са сваім дваццацігадовым сынам яны беглі ў напрамку ветэрынараў.

Мотар «Варшавы» заламатаў, і воблака пылу засланіла аўтамабіль перад вачыма прыглядаючыхся гэтай сцэне суседзяў Станіслава.

А Станіслаў хадзіў горды са сваёй перамогі. Але цешыўся ён коратка.

Пяць месяцаў ён прасядзеў у турме. Цяпер жалезная брама з ляззганнем адчынілася, і ён апынуўся на вуліцы. Ішоў у цэнтр горада. Як усё змянілася. Горад як бы змяніў выгляд. Вунь там пачыналі толькі будаваць, калі яго вялі ў турму. А цяпер на чацвёртым паверсе кратаюцца муляры. Для каго яны будуюць? Цэлая вёска Срэдзіны ў гэтаў будуніне змясцілася б.

— Гэта вадаправод? — зацікавіўся ён.

— Не, гэта трубы на газ, газавы завод будуецца, — растлумачыў рабочы.

— Добра тут жывецца, — думаў ён — вада, электрычнасць, газ. І гаспадаркі ніхто не мае. У фабрыках і розных установах працуюць. Працуюць для дзяржавы, для грамадства. А для каго працую я?

Станіславу зрабілася крыўдна.

САВА

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА БЕЗ ТАЯМНІЦ

У нас зараз ураджаі на рэкорды. Яны модныя ў кожнай галіне. У космасе, спорце, медыцыне, а нават у ежы і піцці.

А сельская гаспадарка?

Зразумела, і яна мае свае нечаканасці. І штораз больш.

Мо' чулі вы пра абору Караваева, у якой прадукцыйнасць ад каровы перавышала **16 000 літраў** малака (сярэдняя ў нашым ваяводстве **1800 літраў**).

Напэўна здзіўляліся, а мо' не давяралі, калі пачулі, што італьянскія пшаніцы на вялікіх плошчах даюць у сярэднім **звыш 50 цэнтнераў з гектара.**

Ёсць і іншыя рэкорды: кажух раманаўскай авечкі (СССР) найлепшы ў свеце (вынік гадаўлянай працы), звыш **20 кг воўны ў год ад штукі** (Англія), **2 000 цэнтнераў кукурузы з гектара, альбо 750 цэнтнераў цукровых буракоў.**

Гэта сусветныя рэкорды. Але і ў нас, на Беласточчыне, маем часта вельмі добрыя вынікі. Станцыі ацэнкі гатункаў збіраюць па **30—35, а нават па 40 цэнтнераў збожжа з гектара. ПГР Рутка (Бельскі павет) атрымаў у сярэднім па 25 цэнтнераў. У аколіцах Бранска многа гаспадароў мае па 8 кароў, якія даюць у сярэднім па 4 000 літраў малака.**

Таямніцы? Сакрэты вядомыя толькі некаторым?

Не! Кожны можа так гаспадарыць. Высокія ўраджаі і выдатныя вынікі ў жывёлагадоўлі — гэта паслядоўнасць умення, ведаў, прыхільнасці і практыкі.

Прымаўка кажа: «хто пытае, не блудзіць». Можна таксама сказаць, што, хто чытае і вучыцца, той будзе добрым гаспадаром.

Хочам вам памагчы ў гэтай працы. Таму сістэматычна будзем друкаваць парады, што і як трэба рабіць, калі і чаму трэба ўводзіць пэўныя мерапрыемствы ў гаспадарцы, што вырашае аб высокіх ураджаях і гэтак далей.

Цяпер нельга добра гаспадарыць без машын, угнаенняў, сродкаў ахові раслін, адборнага насення; і яшчэ — без кніжкі, без газеты. Хто не чытае, той і не ведае сучасных дасягненняў, той застаецца ззаду і не паб'е рэкордаў у сваёй вёсцы.

Сельская гаспадарка — складаная, але вельмі цікавая фабрыка. Існуе ўжо 10 000 год. Раней была страшна прымітыўная. З гадамі паляпшаліся прылады працы, навука ўводзіла змены на лепшае, змяняліся ўмовы і вынікі працы. Аднак яшчэ і зараз мала выкарыстаны мажлівасці глебы. Мы вырошчваем толькі каля **100 гатункаў раслін**, а ёсць **іх 300 000.** Гадуем некалькі гатункаў жывёлы, а іх тысячы.

Можна сістэматычна павялічваць ўраджаі, але не ўсе да гэтага падрыхтаваны. Гаворыцца многа, што хімія выручыць гаспадара. Бадай з пілюлямі будзе менш клопатаў. Можа і так. Аднак, пакуль што, сельская гаспадарка не перастае адыгрываць вялікай ролі ў сусветнай прадукцыі. І няма чаго баяцца: нам хлеб не перастане быць... хлебам. Другая справа за 50 ці 100 год.

інж. **М. СУХАЖЭБРСКІ**

Падсумаванне дасягненняў

Прамыслова - гаспадарчае прадпрыемства «Бэтэска» атрымоўвае штораз лепшыя вынікі сваёй працы. Дасягненні «Бэтэскі» ў 1961 годзе выражаюцца падвойным абаротам у параўнанні з мінулым годам. Заслуга ў гэтым так дырэкцыі, як і ўсіх працаўнікоў Прадпрыемства. Плённыя мінулагоднія вынікі працы «Бэтэскі» далі магчымасць частку даходу прызначыць на грашовыя ўзнагароды для працаўнікоў.

Дырэкцыя «Бэтэскі» супольна з кіраўніцтвам прафсаюзнай арганізацыі і ў паразуменні з Галоўным Праўленнем БГКТ пастанавіла ўзнагародзіць усіх працаўнікоў залежна ад іх стажу працы і іх укладу ў развіццё прадпрыемства.

14 сакавіка г. г. адбыўся ўрачысты сход працаўнікоў «Бэтэскі».

Дырэктар «Бэтэскі» П. Ластаўка падзякаваў сваім працаўнікам за іх уклад у дасягненні «Бэтэскі» і заахвоціў, каб яшчэ больш ахвярна працавалі ў бягучым годзе.

Найлепшыя пажаданні працаўнікам «Бэтэскі» ад імя ГП БГКТ злажыла старшыня Таварыства Л. Бялецкая. Працаўнікі «Бэтэскі» са свайго боку забавязаліся не шкадаваць сваіх сіл, каб вынікі працы «Бэтэскі» былі штораз большыя. Пастаноўлена працаваць пад лозунгам: «не выпушчу бракаў» і «сам сябе кантралюю ў працы». Падняты працаўнікамі «Бэтэскі» абавязацельствы напэўна прычыняцца да яшчэ большых дасягненняў прадпрыемства.

В. Ш.

(Працяг са стар. 2)

оберст: Генрых Фон Гольдрынг!

Дзяцюк схапіўся з крэсла і выструніўся.

— Але як? Адкуль? — оберст таксама падняўся. — Як сын барона фон Гольдрынга апынуўся ў Чырвонай Арміі? Як вы ператварыліся на Камарова?

На вочы Генрыха набеглі слёзы.

Паверце, я бязмежна шчаслівы, што магу назваць, нарэшце сваё сапраўднае імя, — сказаў ён. — Гэтае імя мне трэба было забыць на доўгі час...

Прыкмеціўшы хваляванне дзецюка, Кокенмюлер паднёс яму шклянку вады. Той выпіў адным глытком і крыху супакоіўся.

— Як вам вядома, гер Бертгольд, — працягваў ён, — мой бацька Зыгфрыд Гольдрынг адразу пасля сусветнай вайны пачаў працаваць разам з вамі. У 1928 годзе яго накіравана ў Расію. Вы, хіба, прыпамінаеце той час, калі мы пакінулі бацькаўшчыну і тое, што бацька выехаў у Расію як чужаземны спецыяліст?

Оберст сцвярджальна кіўнуў галавою.

— Але асцярожнасць была патрэб ужо і тады. Вось чаму і ў дыпломе, і ў рэкамендацыі фірмы Баўэра стаяла прозвішча Залескага. Станіслава Залескага. Паляка па паходжанню. Мяне таксама перахрысцілі.

3

— Гэта было вар'яцтва везці вас з сабою!

— Але ж вы ведаеце, што пасля смерці маці бацька ніколі са мною не разлучаўся, а ехаў ён у Расію не на адзін год.

— Я прапанаваў вашаму бацьку ўзяць вас да сябе...

— Вы тады вельмі неасцярожна пачалі гэтую размову ў маёй прысутнасці. Помніце, як я расплакаўся і ўчапіўся ў бацькаву руку?

— Ох, якая памяць! — выхапілася ў Бертгольда.

— А ваша жонка на вас накінулася. Спадзяюся, яна зараз у добрым здароўі?

— Фрау Эльза вельмі ўцешыцца, даведаўшыся пра нашу сустрэчу.

— Шчырае прывітанне ёй ад мяне! І вашай дачцы, якой я так надакучаў, цёгаючы яе за косы... Маленькая залатавалосая Лора...

— О, Лора цяпер дзяўчына на выданні. Як праляцелі, як хутка праляцелі гады!..

Оберст Бертгольд зусім расчуліўся. Але схамянуўшыся, што ў прысутнасці падначаленых трэба заўсёды захоўваць непрасякнута спакойны выгляд, ён прыняў службовы тон.

Адчуўшы змену ў настроі оберста, Генрых пачаў гаварыць коратка, без лірычных адступленняў.

— Пачаткова бацька працаваў як інжынер-электрык у Данбасе, потым яго перавялі на Урал. У 1934 бацька, выконваючы ваш загад, дабіўся пераводу на Далёкі Усход. У той час ён ужо прыняў рускае грамадзянства.

4

— Гэта мне вядома.

— Але пасля пераезду на Далёкі Усход непасрэдная сувязь з вамі спынілася. Усе інфармацыі перадаваліся праз вядомыя вам асобы...

Бертгольд моўчкі кіўнуў.

— З 1937 года я ўжо быў актыўным памочнікам бацькі. Ён навучыў мяне шыфраваць данясенні і расшыфроўваць атрыманыя інструкцыі.

— Вельмі лёгкадумна з боку такога вопытнага разведчыка, як Зыгфрыд!

— Але згадзіцеся, гер оберст, што ў бацькі было вельмі многа работы і надта мала памочнікаў.

— Працягвайце, працягвайце! — заахвоціў оберст.

— Усё ішло добра, але трапілася няшчасце: чакісты натрапілі на след, які прывёў іх да явачнай кватэры. Былі арыштаваны агенты, якія маглі выдаць бацьку. Уцячы ён не мог. Але бацька вырашыў за ўсялякую цану выратаваць мяне: ён дастаў мне дакументы на імя Антона Сцяпанавіча Камарова, выхаванца дзіцячага дома, камсамольскі білет і адправіў мяне ў Адэсу, дзе я ўступіў да вайсковага вучылішча, якое закончыў напярэдадні вайны. Бацька паведамляў мяне пра сябе праз агентаў. Апошняе паведамленне было трагічнае: бацька пераслаў мне вось гэтыя дакументы і наспех напіса-

5

Злачынствы на Манапалёвай

ся да позніх гадзін ночы. Сабалеўскі падпіў і яму чамусьці здавалася, што на яго быццам глядзяць жывымі вачыма святыя з абразоў, якіх Падгурская навешала нямала, як на кухню.

Дзеці спалі салодкім сном. Потым чуваць было страшны крык. Абудзілася дзевяцігадовая дачка Яся. Спалохалася. Не ведала, што робіцца на кухні. Яна са страху праз акно ўцякла да суседкі. Старшая дачка крыкнула «Мама, Яся ўцякла праз акно». Змешаная мама ўрываецца ў пакой і за сабою замыкае на ключ дзверы ад кухні.

— Спіце, спіце, — ўспакойвае. — Гэта бацька хацеў мяне набіць.

Раніцай сталі дзеці дапытвацца, ці тата пайшоў на работу, чаму яго няма ў хаце. Маці сабрала іх разам і расказала аб тым, што ноччу бацька ўкраў 3 тысячы злотых, забраў свой новы касцюм і пакінуў іх.

Ішлі дні. Дзеці прызвычаіліся да гора, хаця часценька хацелася ім папесціцца на руках у свайго таты, які заўсё і столькі аказваў ім ласкі і сэрца. Суседзі таксама ўжо звыкліся з тым, што Станіслава не бачаць. І зусім іх не здзіўляла, што ён нарэшце кінуў сваю непапраўную жонку. Здзіўляла іх іншае.

— Як Станіслаў Падгурскі мог пакінуць дзеці. Ён жа іх так моцна кахаў, больш апекаваўся імі ад маці.

Стрэлка паказвае акно, праз якое ўцякла дзяўчынка.

Яго жонка далей працягвала сваё свавольнае жыццё. Яе наведвалі мужчыны, пілі ў хаце гарэлку. Яна часта таямніча гутарыла з Гертрудай Хояк. Дала ёй нават некалькі мэкатак і жырандоль.

І вось 16 студзеня дом на Манапалёвай №2 наведала міліцыя разам з пракурорам.

— Дзе ваш муж, што з ім сталася? — запыталі.

— Ён мяне пакінуў ды яшчэ абакраў, бессаромны.

У хаце і па-за хатай пачалася рэвізія. Зацікавіла міліцыю і пракурора глыбіня склепаў. Адзін, у пакоі, значна глыбейшы, на кухні, у якім была бульба, зусім неглыбокі.

— Чаму такі неглыбокі склеп, чаму ў ім бетоннае дно? — запыталі ў Яўгеніі Падгурскай.

— Вы мусіць самі знаеце чаму, — адказала.

І пачалося далікатнае адбетаноўванне склепу. О дзіва! Пад бетонам труп.

Патрасаючае злачынства хутка распаўсюдзілася па Беластоку.

— Жонка зарубала мужа!

Усе аб гэтым гаварылі. Многія падыходзілі і глядзелі на дом, у якім было зроблена страшнае забойства. Абуранасць у горадзе была вельмі вялікая. Усе чакалі суда над вырадкамі.

Суд быў прыспешаны ў «даразьным трыбе» і адбыўся 24 лютага ў 9 гадзін раніцы. Ужо перад восьмай гадзінай ля будынка суда сабраўся натоўп людзей, хоць у друку і было папярэджанне, што з увагі на вялікае зацікаўленне працэсам немагчыма будзе ўсіх жадаючых змясціць у судовай зале, і ўвайсці можна будзе толькі па спецыяльнаму дазволу.

Зала №2 была перапоўнена. Мой дазвол меў 209 нумар. У залу міліцыя ўвяла злачынцаў. Суддзя па чарзе ў падсудных дапытвае персанальныя даныя, а потым ці яны прызнаюцца да віны. Па чарзе ўсе трое — дзве жанчыны і адзін мужчына — сцвярджаюць: «Прызнаюся да віны».

Затым устае пракурор і адчытвае акт абвінавачання. У зале цішыня.

Прысутныя з абурэннем паглядалі на вырадкаў, асабліва на жонку, якая павязала рукаў чорнай апаскай, як быццам бы насіла па мужу жалобу.

Потым падсудныя адказваюць на пытанні суддзяў, а таксама самі расказваюць, як забілі Падгурскага. Першая дае паказанні Яўгенія Падгурская, жонка забітага.

«Муж многа піў гарэлкі, часта біў мяне. Даваў у месяц 1000—1300 зл. Я даверылася Ірэне Сабалеўскай. Яна падказала, каб забіць мужа. Можна было б атруціць. Але паводле Сабалеўскай найлепш было б забіць мужа тады, калі ён будзе п'яны спаць. З гэтым дапаможа яе муж, але за гэта ён павінен атрымаць адзенне Падгурскага. У гэты дзень я атрымала грошы за памяшканне сваёй маткі. Вечарам з мужам і Сабалеўскімі пілі гарэлку. Пілі яшчэ, калі муж ужо спаў. Першы па галаве мужа ўдарыў качалкаю Сабалеўскі, а пасля я некалькі разоў абухам сякеры.

Як ударыла я некалькі разоў, у гэты час сярэдняе дзіцё ўцякло з хаты. Я тады выбегла ў пакой. Як вярнулася назад, Сабалеўскі меў пагрызеныя пальцы. Ён спаліў закрываўленае адзенне і аддзеў касцюм мужа. Патрабаваў ад мяне 3 500 зл. Я яму адразу заплаціла. Я з Ірэнай Сабалеўскай укінулі мужа ў склеп. Укінулі туды пакрываўлены плашч, коц і падушку. Але з падушкі чыстае, неакрываўленае пер'е выбрала Сабалеўская. Шкада ёй было чыстага пер'я. Яна забрала яго дадому.»

Эдуард Сабалеўскі расказвае аб забойстве так спакойна, як быццам расказваў аб гарэлцы, аб тым, колькі ён можа выпіць.

«Да Падгурскага я нічога не меў. Быў ён спакойным чалавекам. Як мы прышлі ў той вечар, Падгурскі сказаў да жонкі: «Яны добрыя людзі, прынясі яшчэ гарэлкі». І мы пілі. Калі муж ужо спаў, мы ўсе прыступілі да забойства. Падгурская абяцала, што добра заплаціць. Яна павярнула мужа тварам да сцяны, каб ён не ўбачыў яе. З-пад тапчана Падгурская дастала і дала мне качалку, а сама ўзяла сякеру. Я не мог ударыць. Але Падгурская стала ўпікаць «Сабалеўскі, не маеце адвагі, не будзьце бабай». І я ўдарыў. Як Падгурскі крыкнуў: «Геня, за што гэта», я стаў трымаць яго і заткнуў рукою рот, а Падгурская яшчэ біла сякераю.

З найбольшым цынізмам аб забойстве расказвала жонка Сабалеўскага, Ірэна Сабалеўская. «Калі гавараць шчыра, дык гэты чалавек павінен быў быць забіты». І расказала, як аднойчы яна прыехала да Падгурскай, начавала там і ў гэтую ноч, без ведама Сабалеўскага, яны ўдзвёх хацелі забіць Падгурскага. Але тады яна замнога выпіла і не адважылася, хаця ноччу Падгурская некалькі разоў будзіла яе і

(Працяг на стар. 7)

КУДЗЕЛЬНІКІ

Вясковая моладзь даволі часта збіраецца, каб супольна пагуляць, павесяліцца. Для гэтага хопіць нейкае свята, або нядзеля, гарманіст і забава гатова.

Жанатыя людзі менш маюць такіх аказій. Калі не лічыць вяселля або хрысцін, яны амаль ніколі супольна не збяруцца.

На Бельшчыне адзін раз у год ёсць такі дзень, калі жанатыя збіраюцца на супольную забаву. Гэты дзень у сакавіку напярэдадні «запустаў». Называюць яго кудзельнікам. Менавіта на такім кудзельніку мне нядаўна давялося пабываць у вёсцы Райск, Бельскага павета.

Ад чаго назва кудзельнік — сам не ведаю. Адна са старэйшых жыхарак Райска растлумачыла мне, што мабыць ад кудзелі. Некалі ў час зімовых, доўгіх вечароў жанчыны супольна збіраліся ў адной хаце і пралі кудзелю. Яны і называліся кудзельніцамі. Паколькі супольную гулянку перад «запустамі» арганізуюць мужчыны, яе і назвалі кудзельнікам. Вядома, у час такога кудзельніка ніхто кудзелі не прадзе. Удзельнікі яго чым іншым заняты.

Да кудзельніка ў Райску рыхтуюцца некалькі дзён наперад. У падрыхтоўцы гэтай найбольш клопатаў жанчынам. Яны пякуць пірагі, палюшкі (круглыя румяныя булачкі), мазуркі (кручаныя булачкі). Вараць квашаніну. Смажаць каўбасу і катлеты. Дарэчы, кругленькія, быццам галушкі, румяна падсмажаныя катлецікі займаюць найбольш пачэснае месца на кудзельніцкім стале.

Але і мужчыны не сядзяць бяздзейна. Яны рыхтуюць напіткі, падбіраюць адпаведную на кудзельнік прасторную хату, зносяць сталы, лавы, годзяць аркестр. Бо які ж гэта можа быць кудзельнік без адпаведнага аркестра?

На гэты раз кудзельнік адбыўся ў хаце Аляксея Семенюка. Сыходзіцца пачалі недзе ў 6 гадзін вечара. Усе святочна апрануты. Жанчыны з талеркамі поўнымі ежы. Мужчыны з пітвом. Ежу і пітво пакідаюць у кухні. Тут гаспадары хаты і памочнікі раскладаюць закускі і разносяць па сталах так, каб усюды было пароўну.

За сталы сядаюць парамі, кожны побач са сваёй жонкай. Кудзельнік пачынае гаспадар.

— Ну, братцы, вып'ем, — гаворыць ён, падымаючы кілішак. — Мо' да Вялікадня і не давядзецца нам больш павесяліцца.

Пасля першага тосту ў хаце ўстаноўліваецца цішыня. Толькі відэльцы дзвэнкаюць аб паўміскі. Кожны стараецца належна перакусіць. Перад кудзельнікам жа ўся ноч ды і наступны дзень. Таму і падмацаванне патрэбнае.

А пасля пачынаюцца песні. Няма тут спецыяльных запеваў. Песню пачынае першы лепшы, але ўсе адначасова і дружна яе падхопліваюць. І песня, мілая сэрцу, родная песня, вырваўшыся з хаты, ляціць вуліцай, агародамі, полем, дзе гуляе сакавіцкая злосная завея. Ох, і спяваюць жа ў Райску! Якая ж цудоўная гармонія галасоў! А які багаты рэпертуар! Тут і беларускія, і рускія, і украінскія, і польскія песні. Старынныя і народныя, сучасныя і нават песні складзеныя самымі жыхарамі Райска. Яны перш за ўсё апяваюць трагедыю, якая разыгралася ў вёсцы ў час гітлераўскай акупацыі. Ёсць і вясёлыя, жартоўныя песні, складзеныя ўжо пасля вызвалення. Аб багацці гэтага рэпертуару няхай пасведчыць такі факт, што хоць песні амаль не змаўкалі на кудзельніку праз усю ноч і наступны дзень, але я не пачуў, каб тут два разы спявалася адна і тая ж самая песня. У Райску ўмеюць і любяць спяваць. Зацягнуць сумную, дык вочы слязьмі напаўняюцца, заспяваюць іншую, дык пачуеш у сабе нейкі грамадны, нязмераны ўздым. Здаецца ўсёй свет абняў бы ды да грудзей прытуліў бы. А заспяваюць развясёлую — ногі самі ходырам ходзяць.

І танцаваць у Райску любяць. Верх над усімі танцамі бярэ тут полька. Яна патрабуе і вытрымкі, і спрыту, і тэмпераменту. Абы які ціхоня яе не затанцуе. Да полькі патрэбны агеньчык у арганізме чалавека. Мо' і таму мужчыны найбольш ахвотна яе танцуюць. Ім жа хочацца як найлепш паказацца перад жанчынамі.

— Глядзіце, маўляў, які я!

Але і танго, і факстрот, і нават румба тут зусім не чужыя. Ад моладзі мабыць перанялі. Толькі рок-анд-рола не танцуюць.

— Не для нас гэты ламанец, — адказаў мне адзін з мужчын.

Хочацца адзначыць, што райскія жанатыя вельмі культурна гуляюць. На працягу ўсяго кудзельніка я не пачуў тут непэнзурных слоў, ні лаянкі. Не бачыў таксама п'яных. Сапраўды маглі б пазайздросціць ім жыхары горада, а нават некаторыя «бывальцы» беластоцкіх рэстаранаў.

Пасля кудзельніка, аж да самага Вялікадня будзе працягвацца пост. І хоць у Райску, апрача некаторых старых бабуляк, амаль ніхто ўжо не посціць, але і да супольных гульняў не будзе ўжо аказіі.

В. БАРШЧЭЎСКІ

ную запіску. У запісцы бацька паведамляў, што яго выкрылі і ён павінен выпіць атруту, пакуль яго не арыштавалі, і заклікаў мяне адпомсціць бальшавікам за яго смерць. Я пакляўся гэта зрабіць. Некалькі дзён таму мне выпадкова давялося быць на допыце аднаго нашага фельдфебеля, якога рускія захапілі ў палон. Вось тады я і даведаўся, што вы тут. Рэшту вы ўжо ведаеце.

Дакументы, якія меў пры сабе перабежчык, яго фізічнае падабенства з Гольдрынгамі, а галоўнае, тыя падрабязнасці, якія захаваліся ў яго памяці з дзяцінства — усё гэта сведчыць, што Вільгельму Бертгольду сапраўды давялося першаму прывітаць сына свайго старога сябра. Але праверка не пашкодзіць. А што калі яго прыслалі рускія?

Паклікаўшы загадчыка аддзела агентурай разведкі, гаўптмана Кубіса, ён загадаў яму сабраць усе звесткі пра выхаванца Адэскага пяхотнага вучылішча Антона Сцяпанавіча Камарова.

Пакуль Кубіс звязваўся са сваёй агентурай, Бертгольд узяўся за праверку на іншай лініі: ён папрасіў з архіву разведкі ў Берліне справу Зыгфрыда фон Гольдрынга. Калі Генрых сапраўды памагаў бацьку, дык цяпер гэта лёгка будзе высветліць.

Прыблізна за тыдзень пасля першай сустрэчы Бертгольд паклікаў Генрыха да сябе на кватэру.

— Чаго табе наліць? — спытаў ён Генрыха, калі яны селі за багата застаўлены стол. — Зрэшты, аб

6

гэтым можна і не пытаць. Звычайна, ты прывык да рускай гарэлкі!

— Дазвольце мне наліць віна, я зусім не п'ю гарэлкі.

Гэты адказ насцярожыў оберста. Ён сам не раз навучаў агентаў, што першая запаведзь разведчыка — не піць алкагольных напіткаў.

— І зусім не п'еш?

— Дазваляю сабе не больш чаркі каньяку і шклянкі сухога віна.

— Віно ёсць, а каньяк зараз будзе. — Бертгольд даў загад дзяншчыку.

— Слухай, Генрых, — сказаў Бертгольд, калі вячэра ўжо набліжалася да канца і шчокі Гольдрынга крыху пачырванелі ад выпітага, — ты мне казаў, што памагаў бацьку расшыфроўваць нашы загады і зашыфроўваць паведамленні. Учора мне давялося перагледзець свае архівы, і я выпадкова знайшоў там адну цікавую паперку. Вось яна. Не нагадвае яна табе што - небудзь?

Бертгольд падаў Генрыху невялікую, пажаўцелую паперку, на якой было напісана толькі тры радкі лічбаў у розных камбінацыях па чатыры.

Пакуль Генрых углядаўся ў лічбы, Бертгольд курыў і час ад часу кідаў позірк на сканцэнтраваны твар госця. Оберст быў упэўнены, што заданне цяжкое — на яго мог даць адказ толькі той, хто гадамі меў справу з гэтым шыфрам.

7

Маўчанне зацягнулася, і Бертгольд пачаў ужо шкадаваць, што прымяніў надта складаны спосаб праверкі. Сапраўды, трэба быць старым, вопытным агентам, а не юнаком — памочнікам разведчыка, каб трымаць у галаве ключ коду, які прымяняўся чатыры-пяць гадоў таму, ды і то ўсяго некалькі раз.

Нарэшце Генрых падняў галаву.

— Дык вось, дзе тая паперка, — сказаў ён сумна, — а бацька так чакаў на яе! Ён тады сам вымушаны быў прыняць рашэнне ў правядзенні аперацыі «Таўбе»!

— Выбач мне, што я збудзіў цяжкі для цябе ўспамін. Але разведчыкі павінны мець жалезныя сэрца і сталёвыя нервы.

Яшчэ доўга распытваў Бертгольд Генрыха пра работу на ўсходзе. Кокенмюлер ужо змяніў пятую плёнку на магнетафоне, скрытна ўстаноўленым у суседнім пакоі, а Бертгольд усё распытваў.

Калі Генрых позна вечарам пайшоў да сябе, Бертгольд яшчэ доўга сядзеў, звяраючы запісы на плёнцы з дакументамі, якія былі ў папцы, прысланай з Берліна. Справаздача Зыгфрыда фон Гольдрынга за 1937 год цалкам пацвярджала тое, што гаварыў Генрых фон Гольдрынг восенню 1941 года.

(Працяг за тыдзень)

8

МЕСЯЦ — ЗЯМЛЯ

Працяг са стар. 1

Скажу вам нават больш: у розныя пары года афарбоўка некаторых маіх участкаў мяняецца, і гэта павінна падказаць вам, што і на маіх суровых прасторах магчымае жыццё.

— Што? Дык у вас пануюць страшныя перапады тэмператур ад 150 градусаў марозу ноччу да пылячай 115-градуснай гарачыні днём! У вас зусім адсутнічае атмасфера...

— І ўсё такі жыццё перамагае! Ці ж вам на Зямлі невядомы бактэрыі, якія жывуць у вары серавадародных крыніц або ў лядах Арктыкі? Ці вы не чулі, што нават у некаторых метэарытах, якія трапілі на Зямлю з касмічных прастораў, вучоныя нядаўна выявілі сляды жыцця?.. Савецкія вучоныя былі прадбачлівымі, калі забяспечылі ракету, якая даставіла мне першы вымпел з Зямлі, ад зямных мікраарганізмаў.

— Мо' мы знойдзем там і мыслячую матэрыю?

— Баюся, што ў гэтым вас давядзецца расчараваць. Вы ж самі гаварылі, як суровыя мае прыродныя ўмовы. Для жыцця разумных істот яны зусім не падыходзяць. Але не журыцеся. Я падрыхтаваў для вас не мала загадак і сюрпрызаў.

— Вы, як бачу, вялікі майстар ад загадак. Увесь час аб іх толькі і гутарка.

— Чаму ж так? Вы хацелі разведаць мае тайны? Вось я і выкладваю іх. А разгадваць іх паспрабуйце самі. У кожным выпадку, вы, спадзяюся, пераканаліся, што аб поўным вывучэнні нават майго вонкавага выгляду гаварыць ранавата. А гэта ж для вас цяпер заданне неадкладна - практычнае.

— Чаму?

— Вы, відавочна, у самы блізкі час адведаеце мяне. А куды давядзецца сядаць вашым ракетам: на скалы, у шматмятровую таўшчыню пылу ці на гэтакі ж тоўсты слой метэарытных асколкаў? Паверхнасць мая зусім не ідэальна роўная.

— Якая ж яна на самай справе?

— Няроўнасці маёй паверхні па сваім памерам большыя за даўжыню светавых хваль, але меншыя, чым даўжыня радыяхваль, гэта значыць не больш дэцыметра ў папярэчніку.

— Але ж гэта надта расплыўчата...

— Так. Як неадлучная частка прыроды, я абавязаны свята захоўваць свае тайны, інакш на свеце было б сумна жыць! Гэта справа людзей — адкрываць тайны прыроды. Дастаткова, што я не хаваюся ад гасцей за паясамі радыяцыі, як Зямля. Прызнацца, я крыху крыўдую, калі ў зямных газетах пішуць пра мяне галоўным чынам як аб добрай базе для далейшых палётаў у космас.

— А ці ж не так?

— Гэта, зразумела, так. Сіла майго прыцяжэння ў шэсць раз меншая ад зямнога — значыць, каб пакінуць мяне і вырвацца ў космас, патрэбны шмат меншыя хуткасці і, значыць, менш затраты энергіі. І калі-небудзь я, несумненна, стану вашым касмадромам для запраўкі таплівам вашых ракет перад далёкімі падарожжамі. Але ці ж сам па сабе я для вас не рамантычны? Дарма называеце мяне начным вартаўніком. У мяне больш цікавыя справы, чым падгледжваць вашы зямныя слабасці. Прылятайце, пераканаецеся!

Пераказаў падслуханую гутарку **Рыгляс**

У лабараторыях свету

НЕ БАЙЦА АГНЮ

Новая папера не гарыць і можа выкарыстоўвацца як матэрыял да ізаляцыі ў электратэхнічнай прамысловасці. Робіцца яна са шкляных нітак, якія апрацоўваюцца як цэлулоід на паперна-дэтальных машынах. Тэхналогія прадукцыі распрацавана ў Англіі.

УНІВЕРСАЛЬНАЕ ЧАРНІЛА

У Італіі выпушчана чарніла, якім можна пісаць па шкле, металах, дзераве, на сінтэтычных тканях.

ЦІКАВАЯ АХОВА ПАЛЁЎ

Навуковы супрацоўнік кафедры абароны раслін Вышэйшай сельскагаспадарчай школы ў Кракаве доктар Пелька пасля васьмігадовай працы нашоў два віды невядомых раней мікраскапійных грыбкоў, у прысутнасці якіх паразіты пшаніцы і ячменю размнажаюцца, а пасля гінуць.

Гэтыя грыбкі былі выдзелены, размножаны і даследваны ў лабараторыях і палявых умовах. Спосаб іх выкарыстання нескладаны і недарагі — звычайнае рассейванне. Пасяліўшыся на полі, нябачныя абаронцы ачышчаюць яго ад паразітаў і папярэджваюць магчымасць іх паяўлення ў будучым

УСЯКАЯ ЎСЯЧЫНА

Насач з Барнэо — малпа-самец з нязвыкла вялікім носам. Харчуецца яна лісцьмі, а не як большасць малп — фруктамі. Гэтая малпа даскапала і вынослівa плывае. У час яды старыя самцы маюць шмат клопатаў. Мусяць яны адной рукой падтрымліваць звісаючы нос, каб можна было ўлажыць ежу ў рот. Маладыя самцы, таксама як і ўсе саміцы, не маюць такіх агромных насоў.

Сучасны самалёт за адну секунду пралятае адлегласць у 250 м. У той жа час па нервах узбуджэнне праходзіць за секунду толькі 100 метраў. Можна сабе ўявіць, які павінен быць уважлівы ў такіх выпадках лётчык.

Сэрца, якое важыць 500 грам, можа выконваць работу, якой хапіла б, каб падняць чалавека вагою 65 кг і на працягу 10 мінут трымаць яго на вышыні 10 м.

Існуюць «гвоздзі» з крыві. Яны вытрымліваюць нагрузку ў 185 кг на квадратны сантыметр, а некаторыя нават да 500 кг Гэта значыць, што мацнейшыя яны ад некаторых касцей чалавечага цела. Такія гвоздзі ўдалося атрымаць савецкім вучоным, дадаўшы да крыві некаторыя рэчывы блізкія па пабудове да пластмасы. Хірургі карыстаюцца імі пры лячэнні пераломаў касцей.

Старажытнейшая кніга па хіміі называецца «Кнігай Змен». Яе аўтарам быў кітайскі вучоны Вей-Шо-янг, які жыў у 11 стагоддзі нашай эры.

КУЛІНАРЫЯ

Макароны з таматным пюрэ

400 г макаронаў, 6 ст. лыжак таматнага пюрэ, 1 1/2 ст. лыжкі масла, перац, зяленіва пятрушкі, соль.

З адвараных макаронаў зліць ваду. Закіпяціць таматнае пюрэ, дадаць у яго масла, перац, крыху падагрэць і заліць ім адвараныя макароны. Пакласці на блюда, пасыпаць нарэзаным зяленівам пятрушкі і падаць на стол.

ЯРМАРКА НА ЖОНКІ

Ёсць у год адзін - адзіны дзень, калі члены Бэрбарыйскага племя Аіт Гадідон (Марока) могуць жаніцца і разводзіцца. Раз у год на пераломе восені і зімы Бэрбары, якія жывуць у розных мясцовасцях, з'язджаюцца на сваё племяннное свята. Большасць прыязджае на вярблюдах, конях і фурманках, а некаторыя нават сваімі ўласнымі самаходамі. У вёсцы Імільтыль у гарах Атласу, дзве тысячы метраў над узроўнем мора, тры тысячы сем'яў разбівае свае шатры.

Тры дні працягваюцца рэлігійныя ўрачыстасці, у якіх найважнейшым момантам з'яўляецца торг за нарачоныя, альбо інакш шлюбны торг. Бацькі прывозяць сюды дванаццаці, трынаццацігадовыя свае дочкі. Упрыгожаныя дзяўчаты стараюцца сваім выглядам захапіць і звабіць будучага нарачонага. Цырымонныя размовы паміж маладымі, якія адбываюцца ў час «торгу», пераходзяць ў бліжэйшае знаёмства.

Бацькі кіруюць выбарам маладога чалавека, і дзяўчына павінна слухацца іх рады. Калі ўжо дайшло да дагавору — маладыя накіроўваюцца да магілы святога Сіды Ахмеда Эль Мегаміль. Залатая манета, кінутая на магілу, супольная малітва, і тады святар можа ўжо распачаць шлюбную ўрачыстасць. Інакш чым у іншых арабскіх плямён, нарачоны не купляе сваёй выбранай, не плаціць за яе ніякіх грашовых сум.

Жанчына з'яўляецца вольнай істотай, а Бэрбары з гэтага племені — людзьмі, якія рэальна глядзяць на справу жаніцьбы. Шлюбны дагавор важны адзін год. Пасля года, калі супругі ўстанаўліваюць згоднасць альбо нязгоднасць сваіх характараў, на наступным з'ездзе ў гарах Атласу мужчына вяртае жанчыне свабоду — там разводзяцца.

Разведзеная жанчына зараз у больш карыснай сітуацыі, чым год таму назад. Тады мусіла яна слухаць парады бацькоў, а цяпер наступнага мужа выбірае яна паводле голасу ўласнага сэрца.

Трохдзённыя шлюбныя і разводныя ўрачыстасці канчаюцца прыгожай ваеннай ігрой. Быццам адбываюцца манеўры. Міністр культуры і турыстыкі Марока загадаў ператварыць гэта ў імпрэзу для заграпічных турыстаў. У мінулым годзе пышны шацёр для нарачоных — дзе ў час балю праводзяць яны перадшлюбную ноч — быў першы раз асветлены электрычным святлом.

КАЛІ ЧАКАЕЦЕ ГАСЦЕЙ

Не апранайце вельмі прыгожай вопраткі, калі вы чакаеце гасцей. Госці будуць адчуваць сябе нягёмка, калі яны будуць апрануты горш ад вас.

Сардэчныя тайны

Ветлівасць, кампліменты, дабразычлівасць хутка ўздзейнічаюць на маладую дзяўчыну. Вось гэтым і захапіў мяне Юрка. Апрача таго ён прыгожы і добра спявае і танцуе. Я пакахала яго. І якое няшчасце, я даведалася, што ён жанаты, што мае двое дзяцей. Ён наведвае мяне і далей. Гаворыць, што разыдзецца з жонкаю, і калі я не згаджуся быць у будучым яго жонкай, дык ён вымушаны будзе пазнаёміцца з іншаю дзяўчынаю. Калі б я ведала, што ён усё роўна разыдзецца з жонкаю, і што я не з'яўляюся гэтага прычынай, дык з Юркам не парвала б. Ён сапраўды добры, прыемны і мілы чалавек. Што мне рабіць?

Даверлівая

Не з'яўляешся ты першаю маладою дзяўчынаю, якую ашукаў жанаты чалавек. Ёсць яшчэ такія нягоднікі сярод мужчын. Такія, як Юрка, могуць гаварыць лёгка кампліменты, могуць гаварыць «люблю» з такой лёгкадумнасцю, з якой яны гавораць «добры дзень» ці «да пабачэння». Распушчанага Юрку неабходна гнаць. Нельга прычыняцца да разрыву сям'і, да асірочвання дзяцей. Гэты ж чалавек не мае сораму, не мае сумлення, не мае бацькоўскіх пачуццяў і пачуцця адказнасці за лёс дзяцей і сваёй жонкі, якая напэўна кахала яго. Табе і іншым трэба было б прычыніцца да таго, каб ён не пакінуў сваю сям'ю.

Для цябе будзе гэта навукай, што нельга ангажыраваць сваіх пачуццяў, калі не ведаеш, ці твой малады чалавек з'яўляецца свабодным. Ёсць вельмі добры рускі верш у гэтай справе:

«Живи, лови минуты счастья,
Они порою хороши.
Но не узнав всего подробно,
Не отдавай своей души!»

Сэрцайка

АНКЕТА

ЗАПОЎНІЦЕ, ВЫРАЖЦЕ І ВЫШЛІЦЕ НА НАШ АДРАС.
СЯРОД УДЗЕЛЬНІКАЎ АНКЕТЫ БУДУЦЬ РАЗЛЯСАВАНЫ КНІЖНЫЯ ЎЗНАГАРОДЫ.

1. Якія тэмы Вам найбольш падабаюцца?

____

____

2. Якія тэмы Вам не падабаюцца?

____

____

3. Ці чытаеце Вы ў «Ніве» наступныя рубрыкі: (падкрэсліць).

- Міжнародныя каментарыі
- Весткі з БССР
- Фальклор Беласточчыны
- Беластоцкая хроніка
- Нашы інтэрв'ю
- Дзядзька Лявонь
- Баранай па пустазеллі
- Кіно
- Песні па заяўках
- Сардэчныя тайны

4. Якія новыя рубрыкі хацелі б Вы бачыць у «Ніве»?

____

____

5. Якіх аўтараў «Нівы» чытаеце найахвотней?

____

____

6. Што ў «Ніве» Вам найбольш падабаецца?

____

____

7. Што Вам у «Ніве» не падабаецца?

____

____

8. Ці пастаянна чытаеце Вы «Ніву»?

____

9. Колькі Вам год?

____

10. Ваш адрас:

____

Канферэнцыя БГКТ у Гайнаўцы

(Працяг са стар. 2)

ГП з Беластока за гэты час абслужылі на Гайнаўшчыне 17 гурткоў, старшыня В. Дзун — 12 гурткоў, інстр. ГП В. Юшчук — 14 гурткоў, члены праўлення аддзела тав. М. Самоцік, К. Майсеня і іншыя па 2 гурткі. Да канца месяца будуць абслужаны ўсе апошнія гурткі. Услед за некалкімі дыскутантамі тав. Дзун выказаў пажаданне ў адрас ГП, каб знайшло фінансавыя сродкі на аплачванне інструктараў для мастацкіх гурткоў і на сарганізаванне на выгадных умовах экскурсій для ўсіх членаў БГКТ.

Падсумоўваючы дыскусію сакратар ГП тав. Ул. Юзвюк адзначыў, што Гайнаўскі аддзел БГКТ мае ўсе ўмовы да п шырэння дзейнасці. Большасць насельніцтва павета — гэта беларусы, у Гайнаўцы і вёсках вырасла мясцовая інтэлігенцыя, якая актыўна дапамагае гурткам БГКТ у іх працы. Успамянутыя факты абыякавых адносін настаўнікаў або светліцовых выступаюць не часта. У вёсках маецца многа моладзі, якая любіць культурна - асветную працу і таму ў іх планах грамадская праблематыка займае мала месца. На г-ты недахоп - раз трэба звярнуць асаблівую ўвагу.

Іншыя заўвагі дыскутантаў будуць разгледжаны ў ГП. Вырашана ўжо справа правядзення экскурсіі. У 1962 г. лік іх павялічана да 65. Будуць гэта экскурсіі ў Варшаву, Кентшын, Аўгустова, Белавежу і іншыя мясцовасці толькі для членаў Таварыства, удзельнікаў мастацкіх гурткоў і школьнікаў.

Пасля заканчэння канферэнцыі адбылася ў «Доме Гурніка» вечарына, на якой прысутнічалі члены і сімпатыкі БГКТ горада Гайнаўкі, удзельнікі канферэнцыі і настаўнікі Гайнаўскага павета.

ую

АДКАЗЫ НАШАГА ПРАЎНІКА

Як пішацца завяшчанне

Кожны пісьменны чалавек можа сам скласці завяшчанне. З гэтай мэтай трэба ўласнаручна напісаць сваё распараджэнне, падпісаць яго і паставіць дзень, месяц і год састаўлення завяшчання. Гэткае завяшчанне напісанае на машыне, або праз іншую асобу — хаця і было падпісанае праз завяшчальніка —няважнае.

Другой формай з'яўляецца завяшчанне састаўленае праз старшыню грамадскай рады нарадовай, або асобу вызначаную старшынёю. Завяшчальнік павінен выказаць сваю волю ў прысутнасці старшыні і двух адначасна прысутных сведкаў. Пасля гэтага старшыня спісвае завяшчанне і падпісвае яго. Завяшчанне мусяць таксама падпісаць сведкі і сам завяшчальнік.

У практыцы здараецца, што завяшчанне пішацца ў прысутнасці толькі аднаго сведкі, а другі прыходзіць пазней і падпісвае завяшчанне. Гэткае завяшчанне лічыцца няважным.

Найлепш завяшчанне саставіць у натарыуса. Можна пры гэтым не толькі падыктаваць натарыусу змест завяшчання, але падаць спісанае праз самога завяшчальніка, або спісанае праз іншую асобу, а падпісанае праз завяшчальніка — завяшчанне. Пры спісванні завяшчання ў натарыуса таксама павінна быць двух сведкаў. Калі пры гэтым знаходзіцца другі натарыус, сведкі непатрэбныя.

Здараецца, што завяшчальніку пагражае хуткая смерць, напрыклад, у выніку няшчаснага выпадку, і не магчыма звярнуцца да натарыуса або старшыні. На гэткія акалічнасці прадбачыцца магчымасць завяшчання спецыяльнага. Завяшчальнік можа выказаць сваю волю ў аднаачаснай прысутнасці трох сведкаў.

Калі гэта магчыма, адзін са сведкаў павінен спісаць волю завяшчальніка, а іншыя сведкі — падпісаць. Калі гэта не зроблена, змест завяшчання адтварае суд, пераслухоўваючы сведкаў.

Калі б завяшчальнік выжыў і меў магчымасць саставіць нармальнае завяшчанне — аб якім вышэй была мова — то гэткае завяшчанне траціць сілу пасля шасці месяцаў ад моманту, калі існавала магчымасць састаўлення нармальнага завяшчання.

Варта памятаць, што сведкам пры састаўленні завяшчання не можа быць кожны. Сведкам мусіць быць асоба, якая скончыла 18 год і не агранічана ў правах, не была карана за фальшывыя паказанні ў судзе або іншых уладах. Сведкам не можа быць той, хто мае карысць з завяшчання, а нават муж або жонка гэтай асобы, бацькі, дзеці, унукі, браты і сёстры. Не можа быць сведкам пад пагрозай няважнасці завяшчання таксама сляпы, нямы, або глухі, а нават асоба няграматная. Завяшчальнік можа ў кожную хвіліну ўняважыць усё завяшчанне, або яго частку, або саставіць новае.

Спадкаемцы атрымоўваюць правы прызнаныя ім у завяшчанні толькі пасля смерці завяшчальніка.

Завяшчанне не мае ніякага ўплыву на падатак ад спадчыны.

На 1000 школ без больших змен

Ой, сумна! Нядаўна, аналізуючы выкананне збору на фонд будовы школ за 1961 год, «Ніва» падавала, што паветы з беларускім насельніцтвам выпалі вельмі слаба.

А як жа два месяцы новага года? Невялікая змена. Вось: Беластоцкі павет 15-ае месца, Бельскі — 18-ае, Дуброўскі 5-ае (брава!), Гайнаўскі 14-ае, Сакольскі 9-ае і Сямяцікі — 20-ае (апошняе). вл.

КІНО

Праграма ад 26.III. да 1.IV.1962 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Wielki balet" (radz.) 3—5. „O moim przyjacielu" (radz.) 6—8.

Кляшчэлі
„Winchester 73" (USA) 3—5. „Czekajcie na listy" (radz.) 6—8.

Навасады
„Szukam ojca" (radz.) 7—8.

Нараў
„Sprawa trzynastu" (radz.) 4—8.

Нараўка
„O moim przyjacielu" (radz.) 4—8.

Чаромуха
„Towarzysze broni" (franc.) 3—5. „Zaduszki" (polski) 6—8.

Чыжы
„Odwiedziny prezydenta" (polski) 4—8.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Normandia-Niemen" (radz.) 4—8.

Бранск
„Katastrofa" (węgierski) 3—5. „Wyrok" (polski) 6—8.

Гродзіск
„Mąż swojej żony" (polski) 7—8.

Орля
„Perła" (meksykański) 4—8.

Райск
„Main Kampf" (szwedzki) 4—8.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Towarzysze broni" (franc.) 3—5. „Zaduszki" (polski) 6—8.

Міхалова
„Dzień powszedni" (NRD) 3—5. „Dziewiąty krąg" (jugosłowiański) 6—8.

Супрасль
„Rudy" (radz.) 3—4. „Dotknięcie nocy" (polski) 6—8.

Чорна Весь
„Wzgórze 905" (jugosł.) 3—5. „Opuszczeni" (włoski) 6—8.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Мельнік
„Gwiazdy spotykają się w Moskwie" (radz.) 3—5. „Dziewiąty krąg" (jugosł.) 6—8.

Мілейчыцы
„W pięknej Indonezji" (radz.) 3—5. „Nafta" (polski) 6—8.

Нурэц
„Przygody Buratina" (radz.) 3—5. „Kwiecień" (polski) 6—8.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Perła" (meksykański) 3—5. „Miłość powraca wiosną" (radziecki) 6—8.

Сухаволя
„Na tropie przemytników" (duński) 3—5. „Droga na Zachód" (polski) 6—8.

Шудзялава
„Korsarze Pacyfiku" cz. II. (radz.) 4—8.

Янаў
„Normandia-Niemen" (radz.) 3—5. „Chleb i róże" (radz.) 6—8.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Ліпск
„Ludzie z pociągu" (polski) 7—8.

Новы Двор
„Korsarze Pacyfiku" cz. I. (radziecki) 7—8.

Ружаны Сток
„Wrzesień 1939" (polski) 7—8.

У шостую гадавіну

Варшаўскі аддзел Беларускага грамадска - культурнага таварыства ўрачыста адзначыў VI гадавіну дзейнасці Таварыства і выхаду з друку першага нумару «Нівы». 3 сакавіка г. г. у зале Вышэйшай школы грамадскіх навук у Варшаве наладжана ўрачысты вечар. У мастацкай частцы вечара выступіла «Лявоніха». Пасля канцэрту адбыўся баль, які працягваўся д самай раніцы. Трыста асоб, членаў і сімпатыкаў Таварыства весела правялі час.

Прысутныя ў зале надта горача ўспрынялі «Родную мову» В. Шведа ў выкананні эстраднага калектыву.

Пры танцавальных мелодыях адборнага аркестра «Раксана» не было сумуючых.

«Чакаем на наступны такі ўданы вечар», — звярталіся госці да арганізатараў - гаспадароў.

Тэкст: В. Ш.
Фота: М. Сівіцкі

Злачынства на Манапалёвай

(Працяг на стар. 5)

нагаварвала, каб прыступіць да расправы. Ірэна Сабалеўская дакладна расказала, як праходзіла забойства.

— Я толькі ўдарыла валком па нагах. А як крыкнуў Падгурскі нялюдскім голасам, голасам чалавека, які церпіць страшны боль, я ўключыла радыё. Пазней ўкінулі яго ў склеп. Але туды ён не ўлазіў, дык Падгурская адрубала яму галаву. Муж на забойства згадзіўся толькі тыдзень перад выпадкам. Як Падгурская атрымала грошы і паведаміла нас, мы прыехалі і сталі піць гарэлку.

Цяжка сабе ўявіць, што гэтыя людзі жылі сярод нас, хадзілі аднымі дарогамі, што для іх жыццё чалавека не прадстаўляе вялікай вартасці, што за 3 тысячы злотых можна забіць чалавека, які лічыў іх добрымі людзьмі.

Сведкі дапоўнілі і так ужо зразумелыя прычыны забойства. Жонка забівала мужа толькі для таго, каб свабодна разгульваць з іншымі мужчынамі, а нанятыя забойцы дзейнічалі з-за нажывы. Эдуард Сабалеўскі насіў касцюм і плашч Падгурскага і ў кашулі забітага нават быў арыштаваны. А яго жонка, Ірэна Сабалеўская, разам з Падгурскай напісалі ліст у ЗША, каб сваякі дапамагалі, бо Падгурскі нібы сядзіць у турме.

Асаблівае парушэнне ў судовай зале выклікала сведак Гертруда Хояк — сяброўка Яўгеніі Падгурскай. Яна дапамагла паслязаўтра засыпаць Падгурскага зямлёй. Падала 10 вёдзер зямлі праз акно.

— За захаванне таямніцы аб забойстве, — сказала Хояк на судзе, — Падгурская не заплаціла так як належыць. Дала толькі тры макаткі, жырандоль і старую шафу.

Суд вынес прыгавор забойцам самы высокі, самы суровы — смерць.

Смяротную кару атрымалі ўсе трое забойцы: Яўгенія Падгурская, Эдуард Сабалеўскі і Ірэна Сабалеўская. Гертруда Хояк 9 сакавіка за дапамогу ў заціранні слядоў злачынства засуджана на 5 год зняволення. Судовы працэс над забойцамі закончыўся апоўначы. Аднак людзі стаялі ля будынка суда і чакалі выніку, чакалі суровай кары над забойцамі. Гэтая кара супадала з іх думкамі.

М. ХМЯЛЕЎСКІ
фота: Ю. Рыбінскі

Ніва

Adres redakcji: Białystok. ul. Wesołowskiego 1.

Telefony: red. naczelny 25-89, centrala 37-41 do 49.

Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2.40 zł. kwartalnie — 7,20 zł. półrocznie — 14.40 zł, rocznie — 28.80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma.

Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa ul. Wilcza 46 Nr konta PKO I-6-100024.

Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4.70 $ w Europie. 5 $ — w USA.

Nakład 5000 Błtk F-3

САМАДБСЛУГОЎВАННЕ

СУСЕДКА

Аднойчы раніцай прыбегла Оля да сваёй суседкі Мані і расказала ёй сакрэт.

— Толькі нікому аб гэтым не гавары, — прасіла Оля суседку і, каб тая захавала поўную таямніцу, дала Мані залатоўку.

На другі дзень прыбягае Маня да Олі і звяртае залатоўку:

— Бяры гэтую залатоўку, — кажа, — бо я не вытрымаю і раскажу.

Прыслаў **Васіль Якімюк**

ЖАБРАК

— Мо' ў вас ёсць старыя боты, дык падаруйце мне іх.

— Навошта вам яны, у вас жа на нагах новенькія боты.

— Вось, вось, менавіта яны мне і псуюць цэлы інтарэс.

Прыслаў **Віктар Баран**

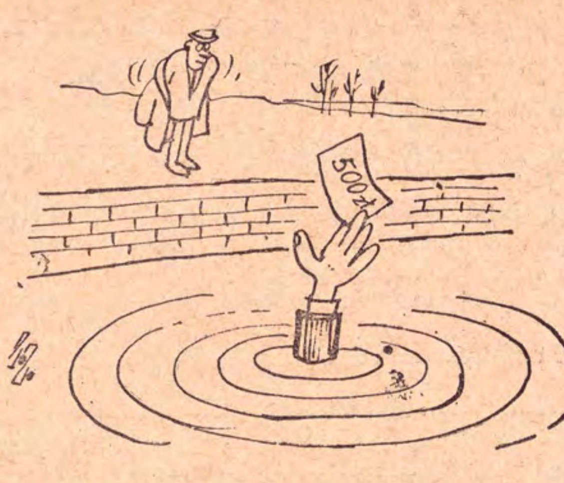
ВУШЫ ТРУСІКА

— Коля, ведаеш, я хацеў бы мець такія вушы, як мае трусік. Тады я ўсё добра чуў бы.

— А я не хацеў бы мець такіх вушэй, — сказаў Коля. — Падумай толькі, як доўга трэба іх мыць.

Прысдала **Вера Кураш**

ВЯСНА ІДЗЕ

Калі ваш кот з'яўляецца ў хаце рэдка і коратка, як пісьманосец, калі вы пачынаеце цікавіцца суседкай, на якую да гэтага часу не звярталі ўвагі, ведайце — гэта вясна ідзе.

Большасць людзей пры першым подыху вясны спяшае пачаць палявыя работы. Члены саюза філосафаў, якія адкрылі, што ад работы коні здыхаюць, спяшаюць у піўную, дзе, бы паўнаводная рака, шуміць і цячэ піва. Там гарачыя спрэчкі абмываюць любую тэму.

У піўной цьмяна ад дыму. Перад Кастусём паўдзюжыны бутэлек. Кастусь гаворыць, бы павятовы дакладчык, бы адвакат, бы Цыцэрон. Хто б падумаць мог, што піва такі натхняючы сродак!

— Сябры, сабутэльнікі! Хто з вас скажа, што такое трактар? — нечакана ставіць ён пытанне і, не атрымаўшы адказу, размотвае думку далей. Трактар — рэч старая: гною не дае, паветра атручвае, шуміць, бы сто д'яблаў у пекле. Хутка трактар будзе рэдкасцю, бы драўляная саха. Нашы дзяржаўныя органы займаюцца цяпер электрыфікацыяй вёскі. Бы трамваі неўзабаве загудуць на палях электрамашыны.

— Вось тут ты і ўліп! — крыкнуў слухач з казлінай бародкай, які выглядам нагадваў вучонага. Ён, загінаючы пальцы, пачаў пералічваць.

— Першае — трамвай па полі не палезе. Другое — трамвай без дроту, бы фурманка без калёс. Трэцяе — электрыфікацыя, гэта помпы пры студнях, электрадаенне кароў, электразапальнічка для курцоў. А дзе ў нас спецыялісты для канцэнтрыравання машын?!

Кастусь хутка вярнуў ініцыятыву:

— Эй, ты, канцэнтрат! Ты хацеў сказаць «кансерavailable»

— Эй, ты, канцэнтрат! Ты хацеў сказаць «кансервіраванне машын»? Грамадзяне, вось такі барадаты напампуецца півам і ўяўляе сябе членам карэспандэнтам акадэміі навук. Электрыфікацыю разумець трэба. Мы да электрамашын барадатых не падпусцім. Барада пры электрамашыне — анахранізм.

Тут Кастусь паглядзеў на пустыя бутэлькі і крыкнуў:

— Прашу два піва!

Буфетчык развёў рукамі: піва кончылася.

— Пры электрыфікацыі, мы за паўгадзіны дзесяць бочак даставілі б трамваем, — летуценна адзначыў нехта.

У гэты час дзверы піўной адчыніліся, прапускаючы дзядзьку ў кажусе. Дзядзька падаў буфетчыку паперку і сказаў:

— Вясна прышла, дарога — хай яе ліха! На фурманцы тры бочкі піва, можаце разладоўваць, а я вам не работнік. Намучыўся па дарозе, бы д'ябал на малебне.

— Аказваецца пакуль і без электрыфікацыі жыць можна, — сказаў радасна Кастусь, укочваючы першую бочку.

Пасяджэнне працягвалася. А за вокнамі хадзіла вясна і прыпамінала ў кожным панадворку, што сустракаць яе не падрыхтаваліся.

Дзядзька Лявон

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Дарагая рэдакцыя! Вельмі прыемна, што Вы пачалі змяшчаць «Песні па заяўках». Гэта вельмі добрая і карысная з'ява для ўсіх тых, хто любіць песні. Я найбольш люблю рэвалюцыйныя песні. З іх вельмі мне падабаецца савецкая песня «За фабрычнай заставай», якую і прашу змясціць у «Ніве».
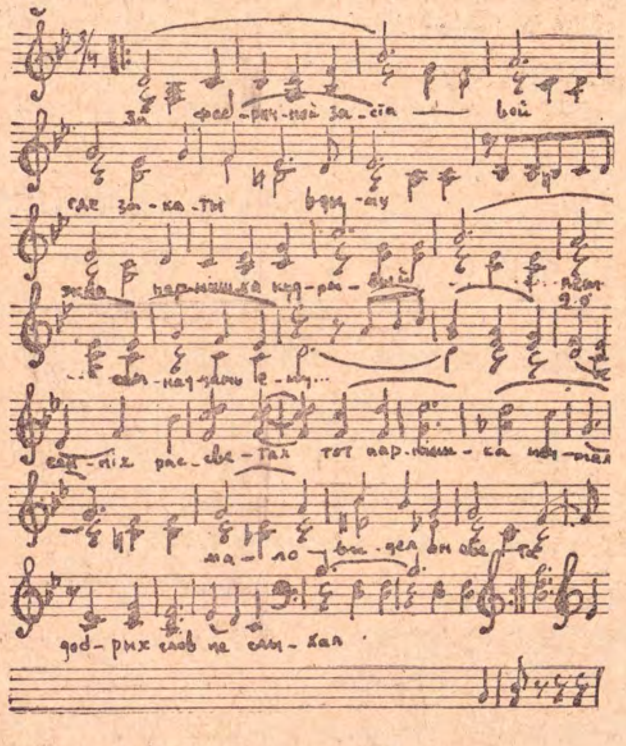
Ніна Ціха
Тафілаўцы, Гайнаўскі павет

Калі ласка:

За фабрычнай заставай

(Песня з кінафільма «Яны былі першымі»)

Словы Е. Далматоўскага **Музыка М. Фрадкіна**

За фабричной заставой,
Где закаты в дыму
Жил парнишка кудрявый,
Лет семнадцать ему...

О весенних рассветах
Тот парнишка мечтал,
Мало видел он света,
Добрых слов не слыхал.

Знал он горькое лихо,
Знал безрадостный труд.
Жил на улице тихой,
Где с гудками встают...

Парню очень хотелось
Счастье здесь увидать.
За рабочее дело
Он ушел воевать...

Рядом с девушкой верной
Был он тих и несмел,
Ей любви своей первой
Обьяснить не умел.

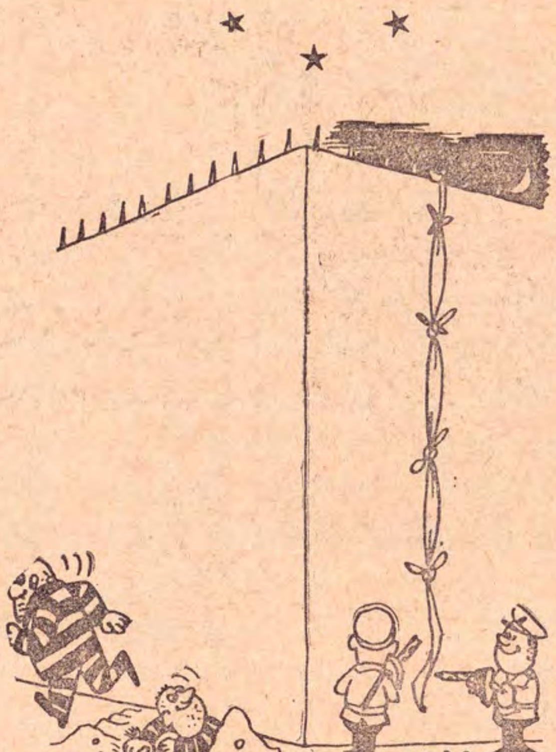
И она не успела
Даже слова сказать...
За рабочее дело
Он ушел воевать.

Но порубаный саблей.
Он на землю упал.
Кровь ей отдал до капли,
На прощанье сказал:

«Умираю, но скоро
Наше солнце взойдет...»
Шел парнишке в ту пору
Восемнадцатый год.

Любіць... не любіць...

ПРАПАЛІ

Адзін гаспадар заявіў у міліцыю, што ў яго прапалі грошы. Прыйшоў да яго міліцыянер, перавярнуў усю хату, а грошай сапраўды няма. Умарыўся, бедны, і не ведае што рабіць далей. Тады падыходзіць да яго найменшая дачка і кажа:

— Вы грошай не знойдзеце, бо яны закапаны пад падлогай.

Прыслаў **Коля Федарук**

Бім-Бон! — Бім-Бон!

У РЭДАКЦЫІ «НІВЫ»

— Таварыш рэдактар, ці мае жарты будуць змешчаны ў «Ніве»?

— Не, не будуць — нейкія яны халодныя.

— А я над імі толькі пацеў.

Прыслаў **Ніл Грэсь**

КРАЎЧЫХІ

— Што робяць вашы дзяўчаты?

— Шыюць ды спяваюць.

— А маці?

— Пора ды плача.

Прыслаў **Мікалай Аксенцюк**

ЗДАРЭННЕ Ў ШКОЛЕ

Вяртаецца Янка са школы з плачам: настаўніца паставіла двойку.

Маці: — А чаму ж ты не займаўся?

Янка: — Як жа не, глядзі, які ў сшытку прыгожы бусел.

Маці: — Чаму ж тады настаўніца паставіла двойку?

Янка: — Бо... я... я... рысаваў на лекцыі арыфметыкі.

Прыслала **Анна Вараньчук**